

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διεθνές Ἐπιστημονικὸ Συνέδριο
γιὰ τὰ 100 χρόνια
τοῦ περιοδικοῦ Θεολογία

Ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία ἐν πορείᾳ
στὴν «ἄυλη πραγματικότητα»
τῆς ὕστερης νεωτερικότητας

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ἀθήνα

Ἱ. Μητροπολιτικὸς Ναός, 11 Ὀκτωβρίου 2023
Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν, 12-14 Ὀκτωβρίου 2023

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος

Μακ. Αρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος

Ἀντιπρόεδρος

Σεβ. Μητρ. Χαλκίδος κ. Χρυσόστομος

Μέλη

Σεβ. Μητρ. Κορίνθου κ. Διονύσιος

Σεβ. Μητρ. Μαρωνείας καὶ Κομμοτηνῆς κ. Παντελεήμων

Σεβ. Μητρ. Κίτρους καὶ Κατερίνης κ. Γεώργιος

Σεβ. Μητρ. Λαρίσης καὶ Τυρνάβου κ. Ἱερώνυμος

Σεβ. Μητρ. Περιστερίου κ. Γρηγόριος

Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ὁρεῶν κ. Φιλόθεος

Γραμματέας

Ἀλέξανδρος Κατσιάρας, Διευθυντῆς Συντάξεως
τοῦ περ. *Θεολογία*

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ἡ Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ περιοδικοῦ
γιὰ τὴν περίοδο 2023-2024

Σεβ. Μητρ. Κεφαλληνίας κ. Δημήτριος

Σεβ. Μητρ. Κρήνης κ. Κύριλλος, Καθηγητῆς
Θεολογικῆς Σχολῆς Ε.Κ.Π.Α.

Νικόλαος Μαγγιώρος, Καθηγητῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

Δημήτριος Μόσχος, Καθηγητῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ε.Κ.Π.Α.

Χρυσόστομος Σταμούλης, Καθηγητῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

Ἀπόστολος Κραλίδης, Καθηγητῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

Χρῆστος Καραγιάννης, Καθηγητῆς
Θεολογικῆς Σχολῆς Ε.Κ.Π.Α.

Θεολογώντας στον κόσμο της μηχανής

Με άφορμή τή συμπλήρωση 100 έτων από τήν ίδρυση και τή συνεχή κυκλοφορία του έπιστημονικού περιοδικού *Θεολογία*, ή Διαρκής Ίερά Σύνοδος τής Έκκλησίας τής Ελλάδος διοργανώνει Διεθνές Έπιστημονικό Συνέδριο με τίτλο: «Η Όρθόδοξη Θεολογία έν πορεία στην “άυλη πραγματικότητα” τής ύστερης νεωτερίκότητας», με τή συμμετοχή διακεκριμένων όμιλητών από όλο τον όρθόδοξο, και όχι μόνο, κόσμο.

Η Θεολογία συνήθως περιγράφεται ως ό καρπός τής διαρκούς έγρηγόρσεως και τής μακράς πάλης τής Έκκλησίας έναντι συγκεκριμένων αίρετικών προκλήσεων και αποκλίσεων. Έπιχειρεί νά έρμηνεύσει, έν τόπω και χρόνω, έν έκάστη έποχή, τήν πολυμερώς και πολυτρόπως έκδηλούμενη θεία Άποκάλυψη ως σωτηριώδη αλήθεια για σύνολη τήν κτίση.

Η άπώθηση του Θεού στο ύπερέραν και ή ύποβάθμιση του ύπεραισθητού κόσμου, κατ' έξοχήν κατά τους νεωτέρους χρόνους (Διαφωτισμός), άφησε μετέωρο τον αίσθητό κόσμο, με συνέπεια τή σύγχρονη ρευστότητα, καθ' ό τι ό κόσμος αυτός δέν είναι αυτόδημιούργητος. Ό σύγχρονος άνθρωπος προσπαθεί νά άντιμετωπίσει τήν άβυσσο τής ρευστότητας αναζητώντας έρεισμα στη «μηχανοποίηση».

Οι έπιστημονικές εξελίξεις, ή τεχνολογική πρόοδος, ή ψηφιακή πραγματικότητα, ή βιοτεχνολογία με τις διαρκώς προστιθέμενες έφαρμογές και δυνατότητές τους φαίνεται ότι ανακαθορίζουν τις άνθρωπολογικές και κοσμολογικές άντιλήψεις και παραμέτρους.

Έχει ήδη άνατείλει ή έποχή του μετα-σύμπαντος (metaverse), πού «υπόσχεται» τήν άποδόμηση και κατάργηση των φυσικών περιορισμών του χωροχρόνου. Η «έπαυξημένη» πραγματικότητα, ό εικονικός κόσμος, τά τεχνητά περιβάλλοντα άποδιαρθρώνουν, άπειλούν και ύποκαθιστούν μαζικά τó φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Η άνθρωπότητα όμως δείχνει άνυποψίαστη για τó μεταφυσικό ύπόβαθρο τής τεχνολογίας έν γένει και τις βαθύτερες προεκτάσεις των παρενεργειών της. Τό όλο ζήτημα τó περιορίζει σε επίπεδο χρήσης. Άλλά ή όρθή χρήση τής τεχνολογίας δέν άγγίζει τó μεταφυσικό ύπόβαθρό της και βεβαίως δέν λύνει τó πρόβλημα, διότι ποιά είναι ή καλή χρήση ένός όπλου; Έπιπλέον, «μεταπτωτικά» δέν μπορούμε νά μιλάμε για «ούδετερότητα» τής τεχνικής ούτε νά έλπίζουμε στην άποκλειστικά καλή χρήση της, καθότι ό άνθρωπος δέν είναι άναμάρτητος.

Στή διήγηση τής Γενέσεως, ό τρόπος με τον όποίο προσεγγίζει ή άνθρωπότητα τó ξύλο του γινώσκειν καλόν και πονηρόν (Γεν 2:17: «άπό

δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε»), φανερώνει ὅτι ἀντιλαμβάνεται τὶς δυνατότητες ὀλόκληρης τῆς κτίσης ὑπερτιμημένα καὶ ἐξωπραγματικά. Τὸ συγκεκριμένο «δένδρο» στὴν ἀρχὴ ἦταν ἀπαρατήρητο. Ἔπρεπε πρῶτα νὰ μεταβάλει ἡ ἀνθρωπότητα τὴν ἀντίληψή της περὶ Θεοῦ, γιὰ νὰ ἀποκτήσει τὸ δένδρο μιὰ οἶονει ὑπόσταση. Προηγείται, δηλαδή, ἡ ἀλλαγὴ τῆς σχέσης μὲ τὸν Θεό, ἀκολουθεῖ ἡ θέαση τοῦ δένδρου, ἡ παρατήρησή του, ἡ συζήτηση πάνω σὲς δυνατότητές του, καὶ μετὰ ἡ χρῆση – ἡ βρώση τῶν καρπῶν του. Πρῶτα ἀλλάζει ἡ περὶ Θεοῦ ἀντίληψη τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἔπεται ἡ ἀλλαγὴ τῆς ἀντίληψής του ἀπέναντι στὴν κτίση, τὴν ὕλη καὶ τὸ σῶμα. Μὲ ἄλλα λόγια, σὲ πρῶτο στάδιο ὁ ἄνθρωπος μετέβαλε τὴν ἀντίληψή του περὶ Θεοῦ, σὲ δεύτερο στάδιο δοκίμασε τὸν καρπὸ τοῦ δένδρου καὶ μετὰ ἀντιλήφθηκε ὅτι εἶναι γυμνός. Εἶδε τὸ σῶμα του γυμνὸ γιὰ πρώτη φορά. Πρὶν δοκιμάσει τὸν καρπὸ, πρὶν χρησιμοποιήσει τὸ «εἰδέναι καλὸν καὶ πονηρόν», δὲν εἶχε ἐμπειρία τῆς γυμνότητάς του.

Δὲν γνωρίζουμε ἀκριβῶς πῶς θὰ ἦταν ἡ ἀνθρωπότητα, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος χρησιμοποιοῦσε τὴν ἐλευθερία του διαφορετικά. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας κάνουν ὀρισμένες ἐνδιαφέρουσες νύξεις, εἶναι ὅμως γεγονός ὅτι ἔκτοτε ἡ ἀνθρωπότητα εἰσῆλθε στὴ φάση ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποία κάθε ἐπιλογὴ της ἐξ ὀρισμοῦ ἐνέχει αὐτὴ τὴ διπολικότητα τῆς ἐμπειρίας τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ παράλληλα στὴ φάση ποὺ ἡ τεχνολογία εἶναι ἀναπόφευκτη.

Ἡ οὐσία αὐτῆς τῆς πρωταρχικῆς ἀλλοτριώσεως ἦταν ἡ εἴσοδος τῆς ἀνθρωπότητας στὸ φάσμα τῆς αὐτοαναφορικότητας, μὲ συνέπειες σὲ πολλαπλὰ ἐπίπεδα, καὶ κυρίως σ' ἐκεῖνο τοῦ θανάτου. Ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς ἀλλοτριώσεως-αὐτοαναφορικότητας, ὁ ἄνθρωπος δὲν μπόρεσε νὰ λάβει τὴν ἀπαιτούμενη ἀπόσταση ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, ὥστε νὰ συνειδητοποιήσει ὅτι ἡ λύτρωσή του ἀπὸ τὸν φαῦλο κύκλο τῆς ἐναλλαγῆς τῆς ἐμπειρίας τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ δὲν ἔγκειται στὴν προσπάθειά του νὰ ἀναιρέσει ὁ ἴδιος, ἀπ' εὐθείας, τὶς συνέπειες τῆς ἐπιλογῆς του καθαυτές, ἀλλὰ στὴν ἐπανεύρεση τῆς πρωταρχικῆς σχέσεώς του μὲ τὸν Θεό.

Ὁ ἄνθρωπος εἶχε πλέον εἰσέλθει στὸ πεδίο τῆς ἐπιβίωσης, μὲ τὴ γυμνότητά του νὰ στέκεται ἀπειλητικὴ καὶ ἀποκαλυπτικὴ. Προσπάθησε νὰ τὴν ἀντιμετωπίσει ἐργαλειακά, περιστασιακά, ράβοντας φύλλα. Ἀλλὰ ἀπέφευγε νὰ μπεῖ στὴν οὐσία τοῦ προβλήματός του, ποὺ εἶναι ἡ αὐτοαναφορικότητά του.

Ὁ Θεὸς γνωρίζει αὐτὴν τὴ νέα, παρείσακτη πραγματικότητα, τὴν ἀποκαλύπτει, ἀλλὰ δὲν προβαίνει στὴ «δαιμονοποίησή» της – ἀπεναι-

ντίας, ἀμέσως τὴν ὀριοθετεῖ: ἐν ἰδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου (Γεν 3:19)· καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὸν Κύριος ὁ Θεός ... ἐργάζεσθαι τὴν γῆν (Γεν 3:23). Ἀργότερα, μάλιστα, θὰ δώσει καὶ «τεχνικὲς ὁδηγίες» γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Νῶε καὶ τῆς Κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης, δηλαδὴ θὰ δωρήσει στὸν ἄνθρωπο τὴ γνώση καὶ τὶς ἱκανότητες, ἀλλὰ μαζὶ μὲ αὐτὲς καὶ τὸ ὄριο, τὴν κατεύθυνση ποὺ πρέπει νὰ ἀκολουθηθεῖ. Παρ' ὅλα αὐτά, ὁ ἄνθρωπος ἔφτιαξε τὸν Πύργο τῆς Βαβέλ...

Ἀπὸ τὴν ἀρχή, ὁ Θεὸς ἀναγγέλλει τὸν ἐρχομὸ, τὴν ἀποστολὴ κάποιου, ὁ ὁποῖος θὰ τηρήσει τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφεως καὶ ὁ ὄφις θὰ τοῦ τηρήσει τὴν πτέρναν (Γεν 3:15). Ἀναζητᾷ τὴ σύναψη μιᾶς σχέσης μὲ τὸν ἄνθρωπο σὲ ἐπίπεδο ὄντολογικὸ, προκειμένου νὰ ὑπάρχει ἡ ἀνθρώπινη κατάφαση στὴν Ἐνανθρώπηση, στὴν ἐπανόρθωση καὶ θέωση τῆς ἀνθρώπινης φύσης.

Αὐτὴν τὴν ἀποστολὴ φέρει εἰς πέρας ὁ Χριστός. Στὸ μεσοδιάστημα μεταξὺ ἱστορίας καὶ ἐσχάτων ἡ πλειοψηφία τῆς ἀνθρωπότητας θὰ ἐπιμένει στὴν ἐργαλειακὴ ἀντιμετώπιση ὅχι μόνον τῶν ἐκάστοτε ἀναπόφευκτων πρακτικῶν ἀναγκῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ὄντολογικῶν «ἀναγκῶν», δηλαδὴ τῆς ὄντολογικῆς τῆς προοπτικῆς. Μιὰ ἄλλη μικρὴ μερίδα (ἡ Ἐκκλησία ὡς σῶμα Χριστοῦ) ἐπιλέγει τὴ ριζικὴ ἀντιμετώπιση τῶν συνειπεῶν διὰ τῆς προσέγγισης τῆς αἰτίας ποὺ τὶς προκάλεσε, καὶ ἡ ὁποία συμπυκνώνεται στό: *ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς (Μτ 6:33-34), φέροντας ὡς παράδειγμα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, ποὺ δὲν «ἐργάζονται» γιὰ τὴν τροφή ἢ γιὰ τὴν ἐνδυμασία τους, κι ὅμως ὁ Θεὸς μεριμνᾷ γι' αὐτά. Ἐαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζῶν ἡμῶν Χριστῶ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.*

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος δυσκολεύεται νὰ ἀντιληφθεῖ ὅτι ἡ τεχνολογία στὴν οὐσία τῆς εἶναι κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὴ χρήση τους. Ὅμως, φιλόσοφοι καὶ ἐπιστήμονες ἔχουν μιλήσει κι ἔχουν ἐπισημάνει αὐτὴ τὴ διαφορά. Ὁ Martin Heidegger (*Die Frage nach der Technik*, 1954) ἐδῶ καὶ δεκαετίες ἔχει προειδοποιήσει ὅτι: «ἡ οὐσία τῆς τεχνολογίας κατὰ κανένα τρόπο δὲν εἶναι κάτι τὸ τεχνικὸ». Ἡ τεχνικὴ, ὅπως σημειώνει ὁ Σπ. Κυριαζόπουλος (*Ἡ καταγωγὴ τοῦ τεχνικοῦ πνεύματος*, 1965, σ. 15): «δὲν ἐμφανίζεται εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὡς ἰδιότης ἀπλῶς καὶ μόνον τοῦ τεχνίτου, ἀλλ' εἶναι ἡ στάσις τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς τοῦ κόσμου [...]. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἡ τεχνικὴ ἀπλῶς τὸ σύνολον τῶν μηχανικῶν ἀντικειμένων, ἀλλ' ὁ τρόπος, διὰ τοῦ ὁποῖου δημιουργοῦνται τὰ σύγχρονα προβλήματα καὶ ἡ μέθοδος τῆς λύσεως των καὶ ἀπὸ

τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἢ προϋπόθεσις τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας. Ἴδου διατί ὁ λόγος περὶ τεχνικῆς δὲν ἀναφέρεται εἰς τὰ πράγματα ἀλλ' εἰς τὸν ἄνθρωπον· δὲν εἶναι λόγος περὶ τεχνικοῦ ἔργου, ἀλλὰ περὶ τεχνικοῦ πνεύματος». Ἐπομένως, τὰ τεχνολογικὰ ἐπιτεύγματα ἐνσαρκώνουν τὸ «τεχνικὸ πνεῦμα», ἀποτελοῦν συνέπεια καὶ ἔκφρασή του, ἀλλὰ δὲν ταυτίζονται μὲ αὐτό.

Πρέπει νὰ σκεφθοῦμε τὸ αὐτονόητο: ὅτι καμμία τεχνολογικὴ καινοτομία καὶ ἐξέλιξη δὲν εἶναι οὐδέτερη. Κάθε καινούργια τεχνολογία ἀνατρέπει τὴν προηγούμενη τάξη τῶν πραγμάτων. Δὲν ἔχει σημασία πῶς χρησιμοποιοῦμε ἓνα καινούριο μέσο. Ἀκόμα καὶ ἡ λεγόμενη «καλὴ» χρῆση του, ἀνατρέπει τὴν ἀντίληψη τοῦ κόσμου, ποὺ εἴχαμε μέχρι ἐκεῖνη τῆ στιγμῆς. Ἡ συνείδησή μας, ἡ συμπεριφορὰ μας, ἡ σκέψη μας προσαρμόζονται στὶς δυνατότητες καὶ συνηθίζουν στὶς εὐκολίες ποὺ μᾶς παρέχει.

Θὰ μπορούσε νὰ πεῖ κάποιος ὅτι ἡ βαθύτερη καὶ λανθάνουσα λειτουργία τῆς τεχνολογίας εἶναι νὰ κρύβει καὶ νὰ κρύβεται. Ἡ οὐσία της ἀναφέρεται στὸν σκοπὸ ποὺ ἐνέχει τὸ ἐργαλεῖο. Κάθε ἐργαλεῖο ἐμπεριέχει ἓνα σκοπὸ ποὺ ὑπαγορεύτηκε ἀπὸ τὴν ἀνάγκη γιὰ μιὰ λειτουργία. Καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἐργαλείου ὑπάρχει πέρα ἀπὸ τὴ χρῆση του. Ἡ ἐστίαση στὴ χρῆση ἀπομακρύνει τὴ συζήτηση ἀπὸ τὴν οὐσία τῆς τεχνολογίας, ποὺ ὀρίζεται ἀπὸ τὴ στάση τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι στὸν Θεὸ καὶ τὴ φύση. Ἡ χρῆση δὲν ἐξαγιάζει τὸν σκοπὸ, ὅπως ὁ σκοπὸς δὲν ἐξαγιάζει τὸ ἐργαλεῖο (ἢ τὸ μέσον). Ἡ τεχνικὴ ὡς στάση ζωῆς δὲν εἶναι ἀπλῶς ἐπακόλουθο, ἀλλὰ καὶ παράγοντας μιᾶς ἄλλης ἀντίληψης περὶ ἀνθρωπότητας, κόσμου καὶ Θεοῦ.

Ἡ «τεχνολογικοποίηση» τοῦ ἀνθρώπινου βίου εἶναι πλέον καθολικὴ καὶ λαμβάνει διαστάσεις σωτηριολογικές, ὑπαρξιακές, ὄντολογικές. Ἡ πίστη στὴν τεχνολογικὴ πρόοδο καὶ ἡ διευκόλυνση ποὺ αὐτὴ παρέχει λαμβάνουν στὸ ἐδῶ καὶ τώρα διαστάσεις μεσσιανικοῦ χαρακτήρα, ἀποδυναμώνοντας καὶ ὑποσκάπτοντας κάθε παραδοσιακὴ ἔκφραση θρησκευτικότητας. Μὲ βάση τὰ προαναφερθέντα, προκύπτει ἓνα κρίσιμο ἐρώτημα: Κατὰ πόσον ἀλλοιώνεται ἡ θεολογικὴ μας ταυτότητα καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας συνείδηση ἀπὸ τὴ μεσολάβηση τῆς τεχνολογίας;

Μία ἀπὸ τὶς ἀντινομίες τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ ἔγκειται στὸ ὅτι ἀφ' ἑνὸς εἶναι ὕλιστικὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου προβάλλει ἓνα ἄυλο, εἰκονικὸ μοντέλο ζωῆς. Κατὰ βάθος ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς, ἀποδεσμευόμενος ἀπὸ τὴν ὕλη, ἐξαυλούμενος, ὑποτιμᾷ τὴν ὕλη σὲ τέτοιο βαθμὸ, ὥστε νὰ διερωτᾶται κανεὶς μήπως ἡ Σάρκωση καθίσταται «ἄνευ νοήματος» καὶ ἡ κατὰ Χριστὸν μεταμόρφωση τῆς ὕλης ἀνέφικτη.

Ἐνώπιον αὐτῶν τῶν περίπλοκων ζητημάτων, ἡ Ὀρθόδοξη Θεολογία μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι οἱ ἀντινομίες δὲν θὰ ἀρθοῦν ἐντὸς τῆς ἱστορίας οὔτε ἐκ τῆς ἱστορίας. Αὐτὴ ἡ διακήρυξη ἔχει ὄντολογικὴ ἀξία. Ἡ Θεολογία δὲν ὑπάρχει γιὰ νὰ κατηγορεῖ, νὰ ἐπιτίθεται, ἀλλὰ γιὰ νὰ διακρίνει τὰ ὅρια τῶν ὄντων, ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ Τερτυλλιανός (*Ad Nationes, De carne Christi*, κ.ά.). Ἀκόμα καὶ τὰ ζιζάνια ἀφήνει νὰ ἀναπτύσσονται ἀνάμεσα στὶς ὑγιεῖς φύτρες. Σήμερα, καλεῖται νὰ ὀριοθετήσῃ κριτικὰ τὶς προϋποθέσεις τοῦ τεχνικοῦ πνεύματος ὡς στάσης ζωῆς, ποὺ ἀναζητεῖ τὴ λύτρωση στὸ κτιστό, καὶ νὰ ἀναγγεῖλει μία αὐθεντικὴ πρόταση ζωῆς σὲ ἓναν πλανήτη ποὺ κινδυνεύει μὲ ὀλοκληρωτικὴ καταστροφή. Καὶ ὁ θεολογικὸς λόγος τῆς Ἐκκλησίας καλεῖται, γιὰ ἀκόμη μία φορά, νὰ περισώσει καὶ νὰ ἀναδείξει τὴν ἀξία τῆς ὕλης καὶ τοῦ σώματος, «ὕπὲρ ὧν» ὁ Χριστὸς ἐτέχθη, «ἀπέθανε» (Ῥωμ. 5:8) καὶ Ἀνέστη, ὀριοθετώντας τὴ ζωηφόρο ἀλήθεια τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς.

Ἀλέξανδρος Ἰ. Κατσιάρας
Γραμματέας τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς

Οἱ Προκαθήμενοι καὶ οἱ ἐκπρόσωποι
τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν
θὰ ἀπευθύνουν χαιρετισμὸ
κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Συνεδρίου.

Στὸ ἐξώφυλλο: Λεπτομέρεια ἀπὸ εἰκαστική δημιουργία
τοῦ Χρήστου Παπανικολάου. Τὸ ἔργο θὰ ἀποκαλυφθεῖ
κατὰ τὴν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου,
τὴν Πέμπτη 12 Ὀκτωβρίου 2023,
στὸ Ἀμφιθέατρο Νίκος Σκαλκώτας.

Τετάρτη 11 Ὀκτωβρίου
Ἱερὸς Μητροπολιτικὸς Ναὸς Ἀθηνῶν

Τελετὴ ᾿Εναρξης*

Κήρυξη τῆς ᾿Εναρξης τῶν Ἔργασιῶν τοῦ Συνεδρίου
παρουσία

18.30-19.00

τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. Βαρθολομαίου

τῆς Α.Ε. τῆς Προέδρου τῆς Δημοκρατίας
Κατερίνας Σακελλαροπούλου

τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου Β΄

Προκαθημένων καὶ Ἐκπροσώπων
Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν

καὶ τῆς Πολιτικῆς καὶ Στρατιωτικῆς Ἡγεσίας

Κεντρικὴ διάλεξη:

19.00-19.30

Χρυσόστομος Σταμούλης (Καθηγητῆς Α.Π.Θ.)
Ἀπὸ τὸν ὕλικὸν στὸν ἄυλο κόσμον: Πῶς φθάσαμε ὡς ἐδῶ;

Συντονίζει ὁ κ. Ἀλέξανδρος Κατσιάρας
Γραμματέας τῆς Ὄργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου

* Λόγω τοῦ περιορισμένου χώρου, στὴν Τελετὴ ᾿Εναρξης θὰ παραστοῦν μόνον ὅσοι ἔχουν λάβει ὀνομαστικὴ πρόσκληση.

Στὶς ἐπόμενες συνεδρίες (12-14 Ὀκτωβρίου), ποὺ θὰ γίνουν στὸ Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν, ἡ εἴσοδος εἶναι ἐλεύθερη.

Πέμπτη 12 Ὀκτωβρίου
(Αμφιθέατρο Νίκος Σκαλικώτας)

Α΄ Συνεδρία:
Διαβάζοντας και ἐρμηνεύοντας
τὴν Πατερικὴ Παράδοση στὶς μέρες μας

Προεδρεῖο: Σεβ. Μητρ. Νέας Σμύρνης κ. Συμεὼν
Καθ. Κωνσταντῖνος Κορναράκης

09.30-09.50	Μιλτιάδης Κωνσταντίνου (Ὁμότιμος Καθηγητής, Α.Π.Θ.) <i>Ἡ ἐνότητα Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης ὡς προ- ϋπόθεση ὀρθόδοξης ἐρμηνευτικῆς τῆς Βίβλου: Παραδοσιακὴ καὶ σύγχρονη Ἑρμηνευτικὴ σὲ διάλογο</i>
09.50-10.10	π. Sergio Mainoldi (Διδάσκων, Università di Salerno) <i>Ἡ Πατερικὴ θεολογία ἔναντι τοῦ Γνωστικισμοῦ ὡς ἐρμηνευτικὸ κλειδί γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ σύγχρονου μετανθρωπισμοῦ</i>
10.10-10.30	Συζήτηση
10.30-10.50	Paul L. Gavrilyuk (Καθηγητής, St. Tomas University, Minnesota) <i>Τρεῖς ἐπαναπροσεγγίσεις τῆς πατερικῆς θεολογίας κατὰ τὸν 20^ο αἰ.: Φλωρόφσκυ, Λόσσκυ καὶ Σμέμαν</i>
10.50-11.10	Paul Ladouceur (Διδάσκων, University of Toronto) <i>Πατερικὴ παράδοση καὶ παραδοσιαρχία στὴ σύγχρονη Ὀρθοδοξία</i>
11.10-11.30	Συζήτηση
11.30-12.00	Διάλειμμα γιὰ καφέ

Πέμπτη 12 Ὀκτωβρίου
(Αμφιθέατρο Νίκος Σκαλκώτας)

Β΄ Συνεδρία:

Ἡ Ὀρθόδοξη θεολογία καὶ Ἐκκλησία
ἀπέναντι στὶς προκλήσεις τῆς Ἱστορίας:
προδικάζει τὸ παρελθὸν τὸ μέλλον;

Προεδρεῖο: Σεβ. Μητρ. Σύρου κ. Δωρόθεος
Ὁμ. Καθηγητῆς Γεώργιος Μαρτζέλος

Δημήτριος Ν. Μόσχος (Καθηγητῆς, Ε.Κ.Π.Α.) <i>Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία στὸ πνευματικὸ τοπίο τῆς μετανεωτερικότητας</i>	12.00-12.20
Edward Siecienski (Καθηγητῆς, Stockton University) <i>Ἡ Ἱστορία τῶν Δογμάτων ὡς οἰκουμενικὸ μέλημα</i>	12.20-12.40
Βασίλειος Μακρίδης (Καθηγητῆς, Universität Erfurt) <i>Ὁ Ὀρθόδοξος Χριστιανισμὸς μεταξὺ Νεωτερικότητας καὶ Μετανεωτερικότητας: Κριτικὴ ἐπισκόπηση ἐνὸς πολὺπλευρου θέματος</i>	12.40-13.00
Συζήτηση	13.00-13.30

13.30-15.00 Διάλειμμα γιὰ φαγητὸ

Πέμπτη 12 Ὀκτωβρίου
(Αμφιθέατρο Νίκος Σκαλκώτας)

Γ΄ Συνεδρία:
Ἡ Ὀρθόδοξη Θεολογία σήμερα

Προεδρεῖο: Σεβ. Μητρ. Ἰλίου κ. Ἀθηναγόρας
Καθ. Νικόλαος Μαγγιώρος

15.00-15.20	Elias Assaad Kattan (Καθηγητής, Münster Universität) <i>Ὁρθόδοξη θεολογία καὶ φιλοσοφικὴ ἐρμηνευτικὴ: μιὰ σχέσηη προβληματικὴ;</i>
15.20-15.40	Χαράλαμπος Βέντης (Ἀναπληρωτὴς Καθηγητής, Ε.Κ.Π.Α.) <i>Ὁρθοδοξία καὶ ἀναστοχαστικὴ σκέψη: ἓνα ἀπόκρημνο μὰ ἐφικτὸ θεολογικὸ τόλμημα</i>
15.40-16.00	Στυλιανὸς Τσομπανίδης (Καθηγητής, Α.Π.Θ.) <i>Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς σάρκωσης: Ἡ συμβολὴ τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας στὴν οἰκουμενικὴ πορεία γιὰ μιὰ δίκαιη καὶ βιώσιμη κοινωνία</i>
16.00-16.30	Συζήτηση

16.30-17.00 Διάλειμμα γιὰ καφέ

Πέμπτη 12 Ὀκτωβρίου
(Αμφιθέατρο Νίκος Σκαλκώτας)

Δ΄ Συνεδρία:
Ἡ Θεία Λατρεία
στὴν ἐποχὴ τῆς ψηφιακῆς πραγματικότητας

Προεδρεῖο: Σεβ. Μητρ. Κίτρου κ. Γεώργιος
Καθ. Παναγιώτης Σκαλτσῆς

Basilius Groen (Ὁμότιμος Καθηγητής, University of Graz) <i>Διαδραστικὸ δίκτυο 2.0 καὶ ἡ «κάτωθεν λατρεία»</i>	17.00-17.20
Πανιερ. Ἐπίσκοπος Δυτ. Ἀμερικῆς, κ. Μάξιμος (Καθηγητής, Θεολογικὴ Σχολὴ Τιμίου Σταυροῦ, Βοστώνη) <i>Εἰκονικὴ ἐπικοινωνία καὶ ἡ ἀλήθεια τῆς ὑπαρξῆς</i>	17.20-17.40
π. Στέφανος Αλεξόπουλος (Ἀναπλ.Καθηγητής, Catholic University of America) <i>Ἡ θεία λατρεία μεταξὺ θεολογίας, εὐσέβειας καὶ ψηφιακῆς πραγματικότητας: μερικές σκέψεις καὶ προβληματισμοὶ</i>	17.40-18.00
Συζήτηση	18.00-18.30

Μουσικὴ Ἐκδήλωση

(Αἴθουσα Ἀλεξάνδρα Τριάντη)

«Γιὰ τὴν Οἰκουμένη»

19.00

Συναυλία παραδοσιακῶν τραγουδιῶν
διασκευασμένων γιὰ συμφωνικὴ ὀρχήστρα καὶ χορωδία,
σὲ πρώτη παγκόσμια ἐκτέλεση

Πέμπτη 12 Ὀκτωβρίου
(Αἴθουσα Ἀλεξάνδρα Τριάντη)

«Γιὰ τὴν Οἰκουμένη»

Ἡ παραδοσιακὴ μουσικὴ τῆς Ἑλλάδος προσεγγίζεται σὲ σύζευξη μὲ τὶς μουσικὲς κουλτοῦρες τῶν ἄλλων χωρῶν, μὲ ἀποτέλεσμα ἡ παραδοσιακὴ μας μουσικὴ νὰ προβάλλεται καὶ μὲ αὐτὸν τὸν εἰδικὸ τρόπο ἀνὰ τὴν οἰκουμένη. Διατηρήθηκαν οἱ μελωδικὲς γραμμὲς τῶν παραδοσιακῶν τραγουδιῶν, ἐντασσόμενες σὲ μία ἰδιαίτερη ἐνορχήστρωση γιὰ συμφωνικὴ ὀρχήστρα μὲ συμμετοχὴ παραδοσιακῶν ὀργάνων, ἐγχώριων καὶ μὴ. Μέσα ἀπὸ τὶς ὑπέροχες μελωδίες τῆς ἐλληνικῆς μουσικῆς παράδοσης θὰ ἀναδυθεῖ ἓνας περίτεχνος συνδυασμὸς ἀπὸ μουσικὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, ὅπως, ἡ συγγένεια τῆς πεντατονικῆς τῆς Ἡπείρου μὲ αὐτὴν τῆς Κίνας, τῆς Ἀσίας γενικότερα, καὶ τῆς τζαζ μουσικῆς.

Ἑρμηνεία – Διασκευὲς παραδοσιακῶν τραγουδιῶν:
Εὐάγγελος Γιαμούρης, Διεθνὴς τενόρος καὶ μουσικὸς παραγωγὸς
Διεύθυνση Ὀρχήστρας: Δρ Εὐστάθιος Ἀρβανίτης
Ἑνορχήστρωση: Ὁρέστης Ζαφειρόπουλος

Εἰδικὸς προσκεκλημένος ὁ διάσημος καλλιτέχνης
Alain Lefèvre, International pianist

Συμμετέχει:
Ὁ τενόρος Awn Maarouf

Συνοδεύουν οἱ ὀρχήστρες:
Academica Orchestra
Eutechnian Ecumenical Orchestra
Underground Orchestra

Χορωδίες:
Μεικτὴ Χορωδία "Ambitus" Λεοντείου Σχολῆς Νέας Σμύρνης.
Διδασκαλία – Διεύθυνση Χορωδίας: Κατερίνα Βασιλικοῦ
Μικτὴ Χορωδία Δήμου Κηφισιάς.
Διδασκαλία – Διεύθυνση Χορωδίας: Θανάσης Ἀρβανίτης

Παρασκευή 13 Ὀκτωβρίου
(Αμφιθέατρο Νίκος Σκαλκώτας)

Ε΄ Συνεδρία:
Ένας καινούργιος «ψηφιακός» κόσμος:
ποῦ εἶναι τὸ καλὰ λίαν; (I)

Προεδρεῖο: Σεβ. Μητρ. Νέας Ἰωνίας κ. Γαβριήλ
Καθ. Ἐμμανουήλ Καραγεωργούδης

Σεβ. Μητρ. Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεος <i>Ὁ θεολογικὸς λόγος ἀνάμεσα στὴν ἄυλη πραγματικότητα καὶ τὸν ὕλισμὸ</i>	09.30-09.50
Κωνσταντῖνος Πέτσιος (Καθηγητῆς, Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων) <i>Ἡ θέαση τοῦ κόσμου ὡς ὕπαρ: πρὸς μιὰ νέα μετα-φυσική;</i>	09.50-10.10
π. Brandon Gallaher (Ἀναπληρωτῆς Καθηγητῆς, Exeter University) <i>Θεανθρωπισμὸς καὶ ἀνθρωποθεϊσμός: Μιὰ Ὀρθόδοξη ἀπάντηση στὸν μετανθρωπισμὸ</i>	10.10-10.30
Συζήτηση	10.30-11.00

11.00-11.30 Διάλειμμα γιὰ καφέ

Παρασκευή 13 Ὀκτωβρίου
(Αμφιθέατρο Νίκος Σκαλκώτας)

Στ' Συνεδρία:

Τό «κατ' εικόνα» στην εποχή τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης
καὶ τῆς ψηφιακῆς τεχνολογίας

Προεδρεῖο: Σεβ. Μητρ. Κεφαλληνίας κ. Δημήτριος
Ἀναπλ. Καθηγητῆς Νικόλαος Ξιώνης

11.30-11.50	Παναγιώτης Χριστιᾶς (Ἀναπληρωτῆς Καθηγητῆς, Παν. Κύπρου) <i>Ἴσχυς, τεχνητὴ νοημοσύνη καὶ ἀπόφαση</i>
11.50-12.10	Τέλης Τύμπας (Καθηγητῆς, Ε.Κ.Π.Α.) <i>Τεχνολογία, Καπιταλισμός, Ἱστορία: Ὁ ἀσίγαστος πόθος μιᾶς τεχνητῆς νοημοσύνης, τὰ συσσωρευόμενα πάθη τῶν πλασμάτων τῆς φύσης</i>
12.10-12.30	Συζήτηση
12.30-12.50	Χαράλαμπος Τσέκερης (Ἐρευνητῆς Β', Ε.Κ.Κ.Ε.) <i>Ὁ ἀνθρώπινος ἑαυτὸς στὴ δίνη τῆς ψηφιακῆς πραγματικότητας</i>
12.50-13.10	Mariyan Stoyadinov (Ἀναπλ. Καθηγητῆς, University of Veliko Tarnovo) <i>Τεχνολογία καὶ ἀλλοτριώση</i>
13.10-13.30	Συζήτηση

13.30-15.00 Διάλειμμα γιὰ φαγητὸ

Παρασκευή 13 Ὀκτωβρίου
(Αμφιθέατρο Νίκος Σκαλκώτας)

Ζ΄ Συνεδρία:
Ἐκκλησιολογικές προκλήσεις τοῦ μετανεωτερικοῦ κόσμου

Προεδρεῖο: Σεβ. Μητρ. Λαρίσης κ. Ἱερώνυμος
Ὁμ. Καθηγητῆς Βλάσιος Φειδᾶς

π. Cyril Hovorun (Καθηγητῆς, Stockholm University) <i>Πρόταση γιὰ μιὰ Ἐκκλησιολογία τοῦ μέλλοντος</i>	15.00-15.20
π. Radu Bordeianu (Αναπληρωτῆς Καθηγητῆς, Duquesne University) <i>Ἐμπειρική Ἐκκλησιολογία στὴν ψηφιακὴ ἐποχὴ</i>	15.20-15.40
Συζήτηση	15.40-16.00
David Heith-Stade (Διδάσκων, Universität Wien) <i>Πέρα ἀπ' τὴν Αὐτοκεφαλία: Πρότυπα τοπικῆς ἐκκλησίας στὴν κανονικὴ παράδοση γιὰ τὴ μετανεωτερικὴ ἐποχὴ</i>	16.00-16.20
Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Γρηγόριος (Καθηγητῆς, Ε.Κ.Π.Α.) <i>Ἡ ἐξω-κοσμικὴ φανέρωση μιᾶς ἄυλης πραγματικότητας στὴν ἔνυλη καὶ ἄυλη μετα-νεωτερικότητα</i>	16.20-16.40
Συζήτηση	16.40-17.00

17.00-17.30 Διάλειμμα γιὰ καφέ

Παρασκευή 13 Ὀκτωβρίου
(Αμφιθέατρο Νίκος Σκαλικώτας)

Η΄ Συνεδρία:

Ένας καινούργιος «ψηφιακός» κόσμος:
πού είναι τὸ καλὰ λίαν; (II)

Προεδρεῖο: Σεβ. Μητρ. Λαγκαδᾶ κ. Πλάτων
Καθηγητῆς Ἀπόστολος Κραλίδης

17.30-17.50	Χρῆστος Τερέζης (πρ. Καθηγητῆς, Παν. Πατρῶν) <i>Ὅροι ἀνάγνωσης τῶν ἀλλοτριωτικῶν παρεμβάσεων τῆς σύγχρονης τεχνολογίας στὸν προσωπικὸ καὶ στὸν συλλογικὸ βίο κατὰ τὸν Jean Francois Lyotard</i>
17.50-18.10	Σεβ. Μητροπολίτης Κρήνης κ. Κύριλλος (Καθηγητῆς, Ε.Κ.Π.Α.) <i>Εἰκονικὴ καὶ ψηφιακὴ πραγματικότητα στὶς ἄλλες θρησκείες</i>
18.10-18.30	Συζήτηση
18.30-18.50	Στέφανος Ζαφειρίου (Καθηγητῆς, Imperial College, London) <i>Σκέψεις πάνω στὶς Μεταφυσικὲς, Φιλοσοφικὲς καὶ Θεολογικὲς καταβολὲς τῆς Τεχνητῆς Νοημοσύνης</i>
18.50-19.10	Καλλιόπη Ρηγοπούλου (Ὁμότιμη Καθηγήτρια, Ε.Κ.Π.Α.) <i>Τέχνη, τεχνολογία καὶ εἰκόνα</i>
19.10-19.30	Συζήτηση

Σάββατο 14 Ὀκτωβρίου
(Αμφιθέατρο Νίκος Σκαλκώτας)

Εἰδικὴ Διάλεξη

Προεδρείο: Καθηγ. Κίρκη Κεφαλέα

π. Νικόλαος Λουδοβίκος

(Καθηγητής, Παν. Ἰωαννίνων)

*Ὁ Τεχνο-πίθηκος καὶ ἡ Ἀλήθεια:
εἶναι δυνατὴ μιὰ σύγχρονη ἐρμηνευτικὴ
τῆς Ὁρθόδοξης θεολογίας;*

09.15-09.45

Συζήτηση

09.45-09.55

10.00-14.00 Ἐνακοινώσεις σὲ Παράλληλες Συνεδρίες
(Τὸ Πρόγραμμα τῶν Ἐνακοινώσεων στὴ σελ. 23)

14.00-15.30 Διάλειμμα γιὰ φαγητὸ

Σάββατο 14 Ὀκτωβρίου
(Αμφιθέατρο Νίκος Σκαλικώτας)

Θ΄ Συνεδρία:
Πίστη και ἐπιστήμη:
ἐπαναπροσεγγίσεις και ἀναπροσδιορισμοὶ

Προεδρεῖο: Σεβ. Μητρ. Μάνης κ. Χρυσόστομος
Ἀναπλ. Καθηγητῆς Χρῆστος Καραγιάννης

15.30-15.50	Gayle Woloschak (Καθηγήτρια, Zygon Center for Religion and Science) <i>Πίστη, ἐπιστήμη και μυστήριο στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία</i>
15.50-16.10	Χρῆστος Χριστοδούλου (Ἐπίκουρος Καθηγητῆς, Ε.Μ.Π.) <i>Εἶναι ἡ ἐπιστήμη οὐδέτερη;</i>
16.10-16.30	Βασίλης Καραποστόλης (Ὁμότιμος Καθηγητῆς Ε.Κ.Π.Α.) <i>Ὅταν ἡ συνείδηση δελεάζεται ἀπὸ τὴν ὄραση</i>
16.30-17.00	Συζήτηση

17.00-17.30 Διάλειμμα γιὰ καφέ

Σάββατο 14 Ὀκτωβρίου
(Αμφιθέατρο Νίκος Σκαλκώτας)

Ι΄ Συνεδρία:
Ἡ θεολογία μπροστά στα ὄντολογικά
καὶ ἠθικά διλήμματα τῆς τεχνολογίας

Προεδρεῖο: Σεβ. Μητρ. Μαρωνείας κ. Παντελεήμων
Ἀναπλ. Καθηγήτρια Βασιλικὴ Σταθοκώστα

Θεοφάνης Τάσης (Διδάσκων, Alpen-Andria Universität) <i>Τεχνητὴ νοημοσύνη καὶ ἀνθρώπινες ἀξίες</i>	17.30-17.50
Σταυρούλα Τσινόρεμα (Καθηγήτρια, Παν. Κρήτης) <i>Υπάρχουν καὶ γιατί πρέπει νὰ ὑπάρχουν ἠθικά ὅρια στὴ χρήση τῶν ἐπιστημονικῶν ἐπιτευγμάτων καὶ τῶν τεχνολογιῶν;</i>	17.50-18.10
Συζήτηση	18.10-18.30
Δημήτρης Μπεκριδάκης (ΜΑ Θρησκευολογίας, Ε.Κ.Π.Α.) <i>Deus ex machina: Θρησκεία καὶ Θεολογία στὴν ἐποχὴ τοῦ Deus Technologicus</i>	18.30-18.50
Ζαμπία Ἀγριμάκη (Δρ Νεοελ. Φιλολογίας, Παν. Κρήτης) <i>Πέρα ἀπὸ τὴν καλὴ καὶ τὴν κακὴ χρήση: Ἡ «αὐτοεκπληρούμενη προφητεία» (;) τῶν ἀφηγήσεων ἐπιστημονικῆς φαντασίας</i>	18.50-19.10
Συζήτηση	19.10-19.30
Καταληκτῆρια τοποθέτηση ἀπὸ τὸν Διευθυντὴ τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Ὁρεῶν κ. Φιλόθεο	

07.00-10.30

Θεία Λειτουργία

στὸν

Ἱερό Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας θὰ ὑπάρξει ξενάγηση
γιὰ τοὺς ὁμιλητὲς τοῦ συνεδρίου
στὸ Κειμηλιαρχεῖο τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ
ἀπὸ τὸν πρωτοπρεσβύτερο π. Θωμᾶ Συνοδινὸ

Σάββατο 14 Ὀκτωβρίου
Παράλληλες Συνεδρίες (Α΄, 10.15-12.00)

Πρόγραμμα Παράλληλων Συνεδριῶν

Πρόεδρος: Jelisei Heikkilä, Δρ Θεολογίας Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Φινλανδίας	Αἴθουσα MS 3.2
Θεόφιλος Ἀμπατζίδης (Δρ Θεολογίας) <i>Τὸ αἶτημα τῆς ἀνθρώπινης ἀναβάθμισης ὡς πρόκληση τῆς Χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας</i>	10.15-10.35
Ἀχιλλέας Δελλόπουλος (Δρ Θεολογίας) <i>Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ὄχι ὡς μετα-ἄνθρωπος ἀλλὰ ὡς κατὰ φύσιν ἄνθρωπος ἐν Χριστῷ: Ἡ συμβολὴ τῆς Ὁρθόδοξης Θεολογίας</i>	10.35-10.55
Δημήτριος Χοϊλούς (Δρ Θεολογίας) <i>«Δεῦτε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύργον, οὗ ἔσται ἡ κεφαλὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ»:</i> Τεχνητὴ Νοημοσύνη καὶ πρόσωπο: <i>ἐξέλιξη ἢ ὕβρις;</i>	10.55-11.15
Γεώργιος Κουννούσιης (Ε.ΔΙ.Π., Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου) <i>Ὁ νεωτερικὸς ἄνθρωπος στὴν ψηφιακὴ ἐποχὴ: ἀνώνυμο ἄτομο ἢ ἐπώνυμο πρόσωπο;</i>	11.15-11.35
Συζήτηση	11.35-12.00
Πρόεδρος: Νικόλαος Ἐμμ. Τζιράκης Ὁμότιμος Καθηγητῆς Ε.Κ.Π.Α.	Αἴθουσα MS 3.3
Παναγιώτης Θωμᾶ (Δρ Θεολογίας) <i>Ἀπὸ τὸ ἄυλο τῆς διαμεσολαβημένης ἐπικοινωνίας στὴν ψυχοσωματικὴ μέθεξι. Νύξεις γιὰ τὴ σημαντικότητά τῆς ἐνσάρκωσης στὸν σύγχρονο πολιτισμὸ</i>	10.15-10.35

Σάββατο 14 Ὀκτωβρίου
Παράλληλες Συνεδρίες (Α΄, 10.15-12.00)

10.35-10.55	Διονύσιος Σκλήρης (Δρ Ἑλληνικῶν Σπουδῶν) <i>Συνείδηση, σωματικότητα καὶ νοημοσύνη στὴν ἐποχὴ τοῦ Διαδικτύου τῶν πραγμάτων καὶ τῶν σωμάτων</i>
10.55-11.15	Ἰωάννης Κουτσοσίμος (Δρ Θεολογίας) <i>Ὁ χρόνος τοῦ ἀνθρώπου, ὁ «τόπος» τοῦ Θεανθρώπου</i>
11.15-11.35	Σπυρίδων Βουγιουκλάκης (Δρ Θεολογίας) <i>Ἡ Τεχνητὴ Νοημοσύνη ἀπέναντι στὴν ὀρθόδοξη προσέγγιση τῆς ἔννοιας τοῦ προσώπου</i>
11.35-12.00	Συζήτηση

Αἴθουσα MS 3.4

Πρόεδρος: π. Ἀρίσταρχος Γκρέκας
Ἐπίκουρος Καθηγητὴς Ε.Κ.Π.Α

10.15-10.35	Κων. Κωτσιόπουλος (Καθηγητὴς, ΑΠΘ) <i>Πολλαπλὴ Νεωτερικότητα; Ὑστερὴ Νεωτερικότητα ἢ Μετανεωτερικότητα; Κοινωνιολογικὲς καὶ θεολογικὲς ἀμφισημίες</i>
10.35-10.55	Κερασένια Παπαλεξίου (Ε.ΔΙ.Π, Ε.Κ.Π.Α.) <i>Ἡ ἔντεχνος σοφία τῆς Ἀθηνᾶς στὸν μῦθο τοῦ Προμηθέα VS τεχνικὸ πνεῦμα τῆς ὕστερης Νεωτερικότητας</i>
10.55-11.15	Κωνσταντῖνος Σιδῶμος (Δρ Ἱατρικῆς) <i>Τεχνολογίες τοῦ μέλλοντος καὶ οἱ ἐπιδράσεις τους στὴν κοινωνία καὶ τὴν ἀνθρώπινη συμπεριφορὰ</i>
11.15-11.35	Ἰωάννης Ευδάκης (Δρ Θεολογίας) <i>Θρησκεία καὶ νεομυθολογικοὶ κόσμοι στὰ βιντεοπαιχνίδια</i>
11.35-12.00	Συζήτηση

Σάββατο 14 Ὀκτωβρίου
Παράλληλες Συνεδρίες (Α΄, 10.15-12.00)

Πρόεδρος: Ἀθανάσιος Καψάλης
Καθηγητῆς Α.Ε.Α.Α.

Αἴθουσα MS II

Βασίλειος Τσίγκος (Καθηγητῆς, Α.Π.Θ.) <i>Ὁ ἄνθρωπος ὡς «ὄλον» στὴν ὀρθόδοξη θεολογία καὶ ζωὴ (ἀπάντηση στὶς προκλήσεις τῆς ψηφιακῆς ἐποχῆς)</i>	10.15-10.35
Βασίλειος Χριστοδουλάκης (Δρ Νομικῆς) <i>Γενετικὰ σχεδιασμένη σωτηρία;</i>	10.35-10.55
Μαρία Παζάρσκη (Ε.ΔΙ.Π, Ἀνωτάτη Ἐκκλησιαστικὴ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν) <i>Ὁ ἄνθρωπος ὡς δημιουργηματα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ Τεχνητὴ Νοημοσύνη</i>	10.55-11.15
Σταῦρος Φωτίου (Δρ Θεολογίας) <i>Μία ἐκκλησιακὴ δυστοπία: τὸ ἐνδεχόμενο μιᾶς ψηφιακῆς ἐκκλησίας</i>	11.15-11.35
Συζήτηση	11.35-12.00

Πρόεδρος: Ἀθανάσιος Β. Γλᾶρος
Ἀναπλ. Καθηγητῆς Ε.Κ.Π.Α.

Ἀμφιθέατρο
Νίκος Σκαλκώτας

Γεώργιος Στεῖρης (Καθηγητῆς, Ε.Κ.Π.Α.) <i>Οἱ ἀνθρωπολογικὲς προκλήσεις τοῦ μετανθρωπισμοῦ</i>	10.30-10.50
Ἰωάννης Μαστρογεωργίου (Εἰδ. Γραμ. Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμοῦ, Πρ. τῆς Κυβέρνησης) <i>Τεχνητὴ νοημοσύνη καὶ Ἄνθρωπος, μιὰ ἀπόπειρα κατανόησης</i>	10.50-11.10

Σάββατο 14 Ὀκτωβρίου
Παράλληλες Συνεδρίες (Β΄ 12.30-14.00)

11.10-11.30 | Δημήτριος Ὀρφανίδης (Πρόεδρος Ἐφετῶν Αθηνῶν)
*Homo sapiens ἢ cyborg sapiens; Τέταρτη Βιομηχανική ἢ
Πρώτη Βιοτεχνολογική «Ἐπανάσταση»; ἀποσαφήνιση
μίας νέας μυθολογίας*

11.30-12.00 | Συζήτηση

12.00-12.30 | Διάλειμμα γιὰ καφέ

Ἄμφιθέατρο
Νίκος Σκαλκώτας

Πρόεδρος: Γεώργιος Ν. Φίλιας
Καθηγητὴς Ε.Κ.Π.Α.

12.30-12.50 | Σεβ. Μητρ. Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς
κ. Νικόλαος
*Τεχνητὴ Νοημοσύνη (ChatGPT):
Βιοηθικοὶ καὶ θεολογικοὶ προβληματισμοὶ*

12.50-13.10 | Κωνσταντῖνος Μπελέζος (Καθηγητὴς, Ε.Κ.Π.Α.)
*Συζητώντας μὲ μιὰ μηχανὴ τεχνητῆς νοημοσύνης περὶ
Ὁρθοδόξου Θεολογίας*

13.10-13.30 | Ἀπόστολος Νικολαΐδης (Ὁμότ. Καθηγητὴς Ε.Κ.Π.Α.)
*Ἡ σύγχρονη τεχνολογία
ὡς θρησκευτικὸ ὑποκατάστατο*

13.30-14.00 | Συζήτηση

Σάββατο 14 Ὀκτωβρίου
Παράλληλες Συνεδρίες (B´ 12.30-14.00)

Πρόεδρος: π. Δημήτριος Μπαθρέλλος
Ἐπισκέπτης Καθηγητῆς Παν. Emory

Αἴθουσα MS 3.2

Ἀντώνης Σμυρναῖος (Καθηγητῆς, Παν. Θεσσαλίας) Ἐπιστημονικὸ φαντασιακὸ καὶ Ὁρθόδοξη Θεολογία: σύγκλιση, συνοδοιπορία ἢ ἀντίστιξη;	12.30-12.50
π. Ἀμφιλόχιος Μῆλτος (Δρ Ἱστορίας καὶ Θεολογίας) Ἡ πραγμάτωση τῆς Ἐκκλησίας στὴν ἐποχὴ τῆς ἄυλης πραγματικότητας	12.50-13.10
Τριαντάφυλλος Μπολτέτσος (Δρ Θεολογίας) Ἡ ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ὑστερὴ Νεωτερικότητα	13.10-13.30
Μάκης Ἀνδρονόπουλος (Δημοσιογράφος–Συγγραφέας) Ἡ ἀθέατη πλευρὰ τῆς τεχνολογίας στὸν δημόσιο χώρο καὶ ἡ συσκότιση τῆς δημοκρατίας. Ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας στὴν ἐποχὴ τῆς Τεχνητῆς Νοημοσύνης	13.30-13.50
Συζήτηση	13.50-14.00

Πρόεδρος: π. Παντελεῆμων Τσορμπατζόγλου
Δρ Βυζαντινολογίας

Αἴθουσα MS 3.3

Πέτρος Παναγιωτόπουλος (Ἐπίκουρος Καθηγητῆς, Α.Π.Θ.) Θεολογικοὶ καὶ φιλοσοφικοὶ προβληματισμοὶ γιὰ τὴ χρήση ψηφιακῶν τεχνολογιῶν στὸ ἐνοριακὸ περιβάλλον	12.30-12.50
--	-------------

Σάββατο 14 Ὀκτωβρίου
Παράλληλες Συνεδρίες (Β΄ 12.30-14.00)

- 12.50-13.10 Ἀντώνης Τουλούμης (Δρ Ἀρχιτεκτονικῆς) -
Κατερίνα Μιχαλοπούλου (Δρ Ἀρχιτεκτονικῆς)
*Ἡ Ὀρθόδοξη λατρευτικὴ ἐμπειρία:
Συνάντηση τῆς χωρικῆς καὶ χρονικῆς διάστασης
τῆς σωματικότητας μὲ τὴν ἄυλη πραγματικότητα*
- 13.10-13.30 Βικτωρία Παντερῆ (Δρ Θεολογίας)
*Ἡ ἐπαναφορὰ τῶν κεκοιμημένων στὴν εἰκονικὴ-
ψηφιακὴ ζωὴ ὡς «ψυχοσωματικὴ Ἀνάσταση»*
- 13.30-14.00 Συζήτηση

Αἴθουσα MS 3.4

Πρόεδρος: Δημήτριος Κυριαζῆς
Δρ Ἱατρικῆς

- 12.30-12.50 Γεώργιος Παναγόπουλος (Καθηγητὴς Ἀνωτάτης
Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν)
*Ρωσικὸς «κοσμισμός» καὶ σύγχρονος «διανθρω-
πισμός» (transhumanism): Ἡ δυστοπικὴ ἐσχατολογία
τοῦ Ν.Φ. Φιοντόροφ (1828-1903)
καὶ ἡ σύγχρονη φουτουριστικὴ τεχνολατρία
ὑπὸ ὀρθόδοξο θεολογικὸ πρίσμα*
- 12.50-13.10 Δημήτριος Οὐλῆς (Δρ. Θεολογίας)
*«Ὅχι χωρὶς τὸ κινητό μου»: Προλεγόμενα
σὲ μιὰ ἐπικοινωνιακὴ θεολογικὴ ἀνθρωπολογία*
- 13.10-13.30 π. Αὐγουστίνος Μπαῖραχτάρης
(Αναπλ. Καθηγητὴς Πατριαρχικῆς Ἀνωτάτης
Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Κρήτης)
*Μετα-νεωτερικότητα, τεχνολογικὴ ἐξέλιξη
καὶ σύγχρονος ἄνθρωπος: ἡ πτώση τοῦ τείχους
τοῦ Βερολίνου καὶ ἡ ἀνοδος τῆς ἐξατομικευμένης
ιδιωτικότητας*
- 13.30-14.00 Συζήτηση

Σάββατο 14 Ὀκτωβρίου
Παράλληλες Συνεδρίες (B´ 12.30-14.00)

Πρόεδρος: Ἐμμανουὴλ Δουνδουλάκης
Καθηγητὴς Πατριαρχικῆς Α.Ε.Α.Κ.

Αἴθουσα MS II

Ἄννα Κόλτσιου-Νικήτα (Καθηγήτρια, Α.Π.Θ.)
*Τὰ κείμενα τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας
σὲ ψηφιακὴ μορφή: Συνέπειες, προκλήσεις,
προβληματισμοὶ*

12.30-12.50

Μαντὼ Μαλάμου (Δρ Συγκριτικῆς Φιλολογίας)
*Μὲ τὸ δαχτυλίδι τοῦ Γύγη στὴ δύσκολη ἐφηβεία
τοῦ 21^{ου} αἰῶνα: Συνέπειες τῆς τεχνολογικῆς
προόδου στὴν εὐεπηρέαστη ἐφηβεία*

12.50-13.10

Εἰρήνη Χριστινάκη (Καθηγήτρια, Ε.Κ.Π.Α.)
*Τὰ δύο μανιφέστα τῆς Βιέννης (1929, 2019)
καὶ τὸ ζήτημα τῆς ρομποτομορφικῆς
συμπεριφορᾶς*

13.10-13.30

Συζήτηση

13.30-14.00

14.00-15.30 Διάλειμμα γιὰ φαγητὸ

π. Radu Bordeianu. Αναπληρωτής Καθηγητής στο Duquesne University στο Pittsburgh τῶν ΗΠΑ. Τὸ ἐρευνητικό του ἐνδιαφέρον ἐστιάζει στὶς οἰκουμενικὲς ἐκκλησιολογίες. Διετέλεσε πρόεδρος τῆς Orthodox Theological Society of America καὶ εἶναι μέλος τῆς Βορειο-αμερικανικῆς Ἐπιτροπῆς Διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν (τοῦ ἐπίσημου διαλόγου τῶν δύο Ἐκκλησιῶν γιὰ τὶς ΗΠΑ καὶ τὸν Καναδᾶ. Ἔχει γράψει τὶς μονογραφίες *Icon of the Kingdom of God: An Orthodox Ecclesiology* (2023) καὶ *Dumitru Staniloae: An Ecumenical Ecclesiology* (2011) καὶ ἐπιμελεῖ τὸν συλλογικὸ τόμο *It is the Spirit Who Gives Life: New Directions in Pneumatology* (2022).

π. Brandon Gallaher. Αναπληρωτής Καθηγητής Συστηματικῆς Θεολογίας στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Exeter (Devon, Ἡνωμένο Βασίλειο). Ἡ πρόσφατη ἔρευνά του ἐπικεντρώνεται στὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὴ νεωτερικότητα, τὴ συγκριτικὴ θεολογία, τὴν πολιτικὴ θεολογία καὶ τὴν ἐκκλησιολογία τοῦ Σεργίου Μπουλγκάκωφ. Ὑπηρετεῖ ὡς ἱερέας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Στὶς δημοσιεύσεις του περιλαμβάνονται: *Freedom and Necessity in Modern Trinitarian Theology* (2016), *The Patristic Witness of Georges Florovsky: Essential Theological Writings* [σὲ συνεπιμέλεια μὲ τὸν Paul Ladouceur] (2019) καὶ *The Living Christ: The Theological Legacy of Georges Florovsky* [σὲ συνεπιμέλεια μὲ τὸν π. Ἰωάννη Χρυσσαυγῆ] (2021).

Paul L. Gavrilyuk. Ὁρθόδοξος θεολόγος καὶ ἱστορικός, Δρ τῆς Πατρολογίας (Παν. Southern Methodist στὸ Ντάλας τοῦ Τέξας). Κατέχει τὴν ἔδρα Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας «Θωμᾶς Ἀκινάτης» στὸ Τμ. Θεολογίας τοῦ Παν. τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ (Σαιν Πόλ, Μινнесότα, ΗΠΑ). Εἰδικεύεται στὴν ἑλληνικὴ πατρολογία καὶ τὴ σύγχρονη ὀρθόδοξη θεολογία. Στὸς τομεῖς ἐνδιαφέροντός του περιλαμβάνονται ἐπίσης ἡ φιλοσοφία τῆς θρησκείας, οἱ λειτουργικὲς σπουδὲς καὶ οἱ οἰκουμενικὲς σπουδὲς. Στὶς δημοσιεύσεις, ποὺ ἔχουν μεταφραστεῖ σὲ δέκα γλῶσσες, περιλαμβάνονται: *Ὁ πόνος τοῦ ἀκατάληπτου Θεοῦ: Ἡ διαλεκτικὴ τῆς πατερικῆς σκέψης* (2004), καὶ *Ὁ Γεώργιος Φλωρόφσκυ καὶ ἡ ρωσικὴ θρησκευτικὴ ἀναγέννηση* (2013).

Basilius Jacobus Bert Groen. Ὁμότιμος Καθηγητής τῆς Λειτουργικῆς καὶ Μυστηριακῆς Θεολογίας στὸ Παν. τοῦ Γκράτζ στὴν Αὐστρία. Κατεῖχε τὴν ἔδρα τῆς UNESCO γιὰ τὸν διαπολιτισμικὸ καὶ διαθρησκευτικὸ διάλογο στὴ Νοτιοανατολικὴ Εὐρώπη. Εἶναι ἐπισκέπτης καθηγητής στὸ Pontificio Istituto Orientale τῆς Ρώμης καὶ στὸ Καθολικὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Leuven.

David Heith-Stade. Πτυχιούχος Θρησκευολογίας, κάτοχος μεταπτυχιακοῦ τίτλου εἰδίκευσης στὴ Θεολογία (Παν. τῆς Uppsala, Σουηδία) καὶ Δρ Θεολο-

γίας (Παν. τοῦ Lund, Σουηδία). Στὴ διδακτορική του διατριβὴ πραγματεύεται τὴ θεολογία τῶν κανόνων στὸ Πηδάλιον τοῦ Ἁγ. Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου. Ἐργάζεται ὡς μεταδιδακτορικός βοηθὸς Ἀνατολικῶν Χριστιανικῶν Σπουδῶν καὶ Ὁρθόδοξης Θεολογίας στὸ Παν. τῆς Βιέννης, ὅπου διδάσκει σὲ προπτυχιακὰ καὶ μεταπτυχιακὰ προγράμματα Ὁρθόδοξης θρησκευτικῆς ἐκπαίδευσης. Τὰ κύρια ἐρευνητικὰ του ἐνδιαφέροντα ἀφοροῦν τὸ Ὁρθόδοξο Κανονικὸ Δίκαιο καὶ τὴ μεταβυζαντινὴ Ὁρθόδοξη ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία.

Ἄρχιμ. Cyril Hovorun. Καθηγητῆς Ἐκκλησιολογίας, Διεθνῶν Σχέσεων καὶ Οἰκουμενικοῦ Διαλόγου στὸ Sankt Ignatios College τοῦ University College τῆς Στοκχόλμης καὶ διευθυντῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἰνστιτούτου Huffington στὸ Παν. Loyola Marymount (Λὸς Ἄντζελες, ΗΠΑ). Ἀπόφοιτος τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Κιέβου καὶ τοῦ Ε.Κ.Π.Α., ὀλοκλήρωσε τὶς διδακτορικές του σπουδὲς στὸ Παν. τοῦ Durham ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ π. Andrew Louth. Εἶναι διεθνῆς ἐταῖρος στὸ Chester Ronning Centre for the Study of Religion and Public Life στὸ Παν. τῆς Ἀλμπέρτα (Καναδᾶς) καὶ ἐπισκέπτης καθηγητῆς στὸ Ποντιφικὸ Γρηγοριανὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ρώμης.

Assaad Elias Kattan. Δρ Θεολογίας (Παν. τοῦ Marburg, Γερμανία), ἀπὸ τὸ 2005 κατέχει τὴν Ἔδρα Ὁρθόδοξης Θεολογίας στὸ Κέντρο Θερησκευτικῶν Σπουδῶν τοῦ Παν. τοῦ Münster. Σπούδασε Θεολογία στὸ Μπαλαμάντ, στὴ Θεσσαλονίκη καὶ στὸ Erlangen τῆς Γερμανίας. Στὶς δημοσιεύσεις του περιλαμβάνονται: *Verleiblichung und Synergie: Grundzüge der Bibelhermeneutik bei Maximus Confessor* (2003), *Thinking Modernity: Towards A Reconfiguration of the Relationship Between Orthodox Theology and Modern Culture* (2010), *Der Streit um das Filioque: Historische, ökumenische und dogmatische Perspektiven 1200 Jahre nach der Aachener Synode* (2011), *Jenseits der Tradition. Tradition und Traditionskritik in Judentum, Christentum und Islam* (2015), *Exegetical Crossroads: Understanding Scriptures in Judaism, Christianity and Islam in the Pre-Modern Orient* (2018), καὶ *Mit zur Sonne blickenden Augen: Texte zum libanesischen Aufstand vom 17. Oktober 2019* (2020).

Paul Ladouceur. Διδάσκων στὴν Ὁρθόδοξη Θεολογικὴ Σχολή τοῦ Trinity College στὸ Παν. τοῦ Toronto καθὼς καὶ στὸ Τμ. Θεολογίας καὶ Θρησκευτολογίας τοῦ Παν. Laval (Κεμπέκ, Καναδᾶς). Ἔχει δημοσιεύσει σημαντικὸ ἀριθμὸ μελετῶν στὴν ἀγγλικὴ καὶ γαλλικὴ γλῶσσα σχετικὰ μὲ τὴ σύγχρονη Ὁρθόδοξη θεολογία, τὴν ἐκκλησιολογία, τὴν οἰκουμενικὴ κίνηση καὶ τὴν πνευματικότητα. Οἱ πιὸ πρόσφατες εἶναι τὸ βιβλίον *Modern Orthodox Theology* (2019) καὶ ὁ τόμος *The Patristic Witness of Georges Florovsky: Essential Theological Writings* [σὲ συνεπιμέλεια μὲ τὸν Brandon Gallagher] (2019). Τὰ τρέχοντα ἐρευνητικὰ του ἐνδιαφέροντα ἀφοροῦν τὸν π. Σέργιο Μπουλγκάκωφ, τὴ συγκριτικὴ θεολογία καὶ τὴ σύγχρονη Ὁρθόδοξη πνευματικότητα.

πρωτ. Sergio Ernesto Mainoldi. Κληρικός τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰταλίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὑπεύθυνος θεμάτων θρησκευτικῆς καὶ θεολογικῆς ἐκπαίδευσης. Κάτοχος διδακτορικοῦ τίτλου σπουδῶν στὴ Φιλοσοφία, τὴν Ἐπιστήμη καὶ τὸν Πολιτισμὸ τῆς Ὑστερης Ἀρχαιότητος, τοῦ Μεσαίωνα καὶ τῆς Ἀναγέννησης (Παν. τοῦ Σαλέρνο, 2006). Ἔχει σπουδάσει καὶ στὸ Ἰνστιτούτο Ὁρθόδοξης Θεολογίας τοῦ Ἁγ. Σεργίου στὸ Παρίσι (2006-2010). Τὰ κύρια ἐρευνητικὰ του ἐνδιαφέροντα ἐστιάζουν στὴν Πατρολογία καὶ τὴ Μεσαιωνικὴ καὶ Βυζαντινὴ θεολογία καὶ φιλοσοφία. Στὴ δημοσιεύσεις του περιλαμβάνονται κριτικὴ ἔκδοση καὶ ἰταλικὴ μετάφραση τοῦ *De praedestinatione* τοῦ Ἰωάννη Σκώτου Ἐριγένη, καθὼς καὶ μιὰ μελέτη ποὺ προτείνει μιὰ νέα ὑπόθεση γιὰ τὴ γένεση τοῦ *Corpus Dionysiacum Areopagiticum* (2018).

† H.G. Maxim (Vasiljević). Ἐπίσκοπος Λὸς Ἀντζελες καὶ Δυτικῆς Ἀμερικῆς (Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Σερβίας), Καθηγητὴς στὴν Ὁρθόδοξη Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στὴ Βοστώνη. Σπούδασε θεολογία στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Βελιγραδίου καὶ συνέχισε σὲ μεταπτυχιακὸ ἐπίπεδο στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ε.Κ.Π.Α., ὅπου ὑποστήριξε τὴ διδακτορικὴ διατριβὴ του στὸν τομέα τῆς Δογματικῆς καὶ τῶν Πατερικῶν Σπουδῶν (1999). Ἐργάστηκε γιὰ ἓνα ἔτος σὲ μεταδιδακτορικὸ πρόγραμμα στὴ Σορβὸννη στὸ πεδίο τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας καὶ Θεολογίας. Τὰ πιὸ πρόσφατα ἔργα του εἶναι: *History, Truth and Holiness: Studies in Theological Ontology and Epistemology* (2011) καὶ *Theology as a surprise: Patristic and pastoral insights* (2018).

Edward Sciecienki. Καθηγητὴς στὸ Παν. τοῦ Stockton (Νιὸ Τζέρσεϊ, Η.Π.Α., ὅπου κατέχει τὴν ἔδρα Βυζαντινοῦ Πολιτισμοῦ καὶ Θρησκείας "Clement and Helen Pappas". Σπούδασε στὸ Παν. Georgetown (Οὐάσιγκτον), ἔλαβε τὸν τίτλο M.Div/STL ἀπὸ τὸ St. Mary's Seminary and University, καὶ ἀνακηρύχθηκε διδάκτωρ στὴν ἱστορικὴ θεολογία ἀπὸ τὸ Παν. τοῦ Fordham (Νέα Ὠρόκη). Στὶς δημοσιεύσεις του περιλαμβάνονται: *The Filioque: History of a Doctrinal Controversy* (2010), *The Papacy and the Orthodox: Sources and History of a Debate* (2017), *Orthodoxy: A Very Short Introduction* (2019) καὶ *Beards, Azymes, and Purgatory: The Other Issues that Divided East and West* (2022).

Mariyan Stoyadinov. Ἀναπληρωτὴς καθηγητὴς Δογματικῆς Θεολογίας στὴ Σχολὴ Ὁρθόδοξης Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου «Ἅγιος Κύριλλος καὶ Μεθόδιος» τοῦ Veliko Tarnovo. Ἀποφοίτησε ἀπὸ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σόφιας «Ἅγιος Κλήμης Ἀχιρίδος» καὶ εἶναι κάτοχος διδακτορικοῦ διπλώματος στὴ Δογματικὴ ἀπὸ τὸ ἴδιο Πανεπιστήμιο. Εἶναι μέλος τῆς Ἑνώσης Ἐπιστημόνων τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Διεθνοῦς Ἑταιρίας Ὁρθόδοξων Δογματικῶν Θεολόγων. Ἔχει διατελέσει ἐπισκέπτης καθηγητὴς στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Alba Iulia (Ρουμανία). Τὰ ἐρευνητικὰ του ἐνδι-

αφέροντα ἐπικεντρώνονται στή Συστηματική Θεολογία, τήν Ἱστορία τοῦ Δόγματος καί τή Θεολογία τῆς Εἰκόνας.

Gayle Woloschak. Δρ Βιοϊατρικῶν Ἐπιστημῶν καί κάτοχος πτυχίου στίς Ἀνατολικές Χριστιανικές Σπουδές, Καθηγήτρια Ἀκτινοθεραπευτικῆς Ὀγκολογίας καί Ἀναπληρώτρια Κοσμήτορας τοῦ Τμ. Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν στό Παν. Northwestern, καί Καθηγήτρια Ἐπιστήμης καί Θρησκείας στή Λουθηρανική Σχολή Θεολογίας τοῦ Σικάγο. Ἀσχολεῖται μέ τὸ ζήτημα τοῦ διαλόγου ἐπιστήμης-θρησκείας γιά πάνω ἀπὸ 20 χρόνια καί δραστηριοποιεῖται σὲ πολυάριθμες ὀργανώσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ Κέντρο Προηγμένων Μελετῶν γιά τὴ Θρησκεία καί τὴν Ἐπιστήμη, ὅπου διατελεῖ πρόεδρος, καθὼς καί τὸ Κέντρο Zygon γιά τὴ Θρησκεία καί τὴν Ἐπιστήμη, ὅπου εἶναι ἀναπληρώτρια διευθύντρια.

Ζαμπία Ἀγριμάκη. Δρ Νεοελληνικῆς Φιλολογίας καί Ἱστορικός. Σπούδασε Νεώτερη καί Σύγχρονη Ἱστορία καί ἔκανε μεταπτυχιακὴ σπουδὴ στή Νεοελλ. Φιλολογία (Παν. Κρήτης), ὅπου ἔλαβε τὸ διδακτορικὸ της. Ἐργάστηκε ὡς Κύρια Ἐρευνήτρια στό Ἰνστιτοῦτο Μεσογειακῶν Σπουδῶν τοῦ I.T.E. καί δίδαξε στό Τμ. Φιλολογίας καί στό Τμ. Φιλοσοφίας καί Κοιν. Σπουδῶν τοῦ Παν. Κρήτης (1996-2005). Διετέλεσε Πρόεδρος τοῦ Κέντρου Κρητικῆς Λογοτεχνίας (Ἡράκλειο). Ἔχει ἐκδώσει μελετήματα γιά τὴ νεοελληνικὴ ἱστορία καί λογοτεχνία τοῦ 19ου καί 20οῦ αἰ. Ἐργάζεται στὸν Κλάδο Ἐκδόσεων τῆς E.M.Y.E.E.

π. Στέφανος Ἀλεξόπουλος. Ἀναπληρωτῆς Καθηγητῆς Λειτουργικῶν Σπουδῶν καί Μυστηριακῆς Θεολογίας καί Διευθυντῆς τοῦ Ἰνστιτούτου γιά τὴ Μελέτη τοῦ Ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ στή Σχολή Θεολογίας καί Θρησκειολογίας τοῦ Καθολικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἀμερικῆς στήν Οὐάσινγκτον. Ἔλαβε τὴν ἀνώτερη ἐκπαίδευση στίς ΗΠΑ, ἀποκτώντας πτυχίον Θρησκειολογίας ἀπὸ τὸ Hellenic College, Μεταπτυχιακὸ Δίπλωμα Εἰδίκευσης στή Θεολογία ἀπὸ τὴ Θεολογικὴ Σχολή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στή Βοστώνη, καί Μεταπτυχιακὸ καί Διδακτορικὸ τίτλο σπουδῶν στίς Λειτουργικὲς Σπουδές ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο Notre Dame στή Νέα Ὑόρκη. Ἔχει ἐκδώσει τὴ μονογραφία *The Presanctified Liturgy in the Byzantine Rite: A Comparative Analysis of Its Origins, Evolution, and Structural Units* (2009) καὶ ἔχει συνεπιμεληθεῖ μέ τὸν Maxwell Johnson τὸν τόμο *Introduction to Eastern Liturgies* (2022). Τὰ ἐρευνητικὰ του ἐνδιαφέροντα ἐστιάζουν σὲ πτυχὲς τῆς Βυζαντινῆς Λειτουργικῆς ἱστορίας, τίς Ἀνατολικὲς Λειτουργικὲς παραδόσεις καί τὴ Λειτουργικὴ Ἀνανέωση καθὼς καί τὴ σχέση μεταξὺ τῆς ἀτομικῆς εὐσέβειας καί τῆς «δημόσιας» λατρείας.

Μάκης Ἀνδρονόπουλος. Οἰκονομολόγος, δημοσιογράφος καί συγγραφέας.

Διετέλεσε διευθυντὴς σύνταξης στὶς ἐφ. *Ναυτεμπορική, Κόσμος τοῦ Ἐπενδυτῆ, Ἀπογευματινὴ τῆς Κυριακῆς* καὶ ἀρχισυντάκτης στὸ *Κέρδος*. Ἐργάστηκε ὡς οἰκονομικὸς συντάκτης στὶς ἐφ. *Καθημερινή, Ἔθνος* καὶ *Ποντίκι* καὶ παρουσίασε οἰκονομικὲς ἐκπομπὲς σὲ τηλεοπτικὰ κανάλια. Ἐργάστηκε ἐπίσης στὸν χῶρο τῆς πολιτικῆς ἐπικοινωνίας. Ἔχει συγγράψει τὰ βιβλία *Ἡ Ἑλλάδα στὸ ντιβάνι – Διεργασίες ἀνατροπῆς γύρω ἀπὸ τὴν ἱστορία, τὴ γλῶσσα καὶ τὰ κοινωνικὰ στερεότυπα* (2011), *Τὸ γερμανικὸ σύνδρομο – Ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ Εὐρώπη ἀπέναντι στὴ γερμανικὴ ἰδιαιτερότητα* (2013). Πρόσφατα κυκλοφόρησε τὸ βιβλίο του *SAPIENS 3 KONTPA* στὸν *METANΘΡΩΠΟ* – Ἐγχειρίδιο μετάβασης στὴν «Ἄλλη Ἐποχὴ» (1922).

Χαράλαμπος Βέντης. Ἀναπληρωτὴς Καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφίας τῆς Θερησκείας στὸ Τμ. Κοινωνικῆς Θεολογίας καὶ Θερησκειολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ε.Κ.Π.Α. Σπούδασε φιλοσοφία καὶ θεολογία καὶ εἶναι διδάκτωρ τῶν Παν. Βοστόνης καὶ Λουβαίν. Τὸ γνωστικὸ του πεδίο περιλαμβάνει τὴν καντιανὴ σκέψη, τὴ Φιλοσοφία τῆς Γλώσσας, τὸν μεταμοντερνισμό, τὴ σύγχρονη Πολιτικὴ Θεωρία καὶ Ἠθικὴ (εἰδικότερα τὸν Πολιτικὸ Φιλελευθερισμὸ τοῦ John Rawls) καὶ τὴ Φιλοσοφία τῆς Θερησκείας. Κυκλοφορεῖ ἡ μελέτη του *Ἐσχατολογία καὶ ἑτερότητα* (2019), ἐνῶ ἐτοιμάζεται ἡ ἀναθεωρημένη καὶ ἐμπλουτισμένη ἔκδοση τῆς μελέτης του *Φιλελεύθερη δημοκρατία καὶ χριστιανικὴ πίστη* (2023).

† **Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Γρηγόριος (Παπαθωμᾶς).** Γεννήθηκε τὸ 1960 στὰ Νάματα τοῦ Δήμου Ἀσκίου-Βοΐου τοῦ Νομοῦ Κοζάνης. Ἀπόφοιτος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. (1978-1986), πραγματοποίησε μεταπτυχιακὲς, διδακτορικὲς καὶ μεταδιδακτορικὲς σπουδὲς (Ἵψηγεσία) στὸ Παρίσι καὶ στὴν Ὁξφόρδη (1988-1997). Εἶναι Καθηγητῆς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου στὸ Τμ. Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ε.Κ.Π.Α., στὸ Ὁρθόδοξο Θεολογικὸ Ἰνστιτούτο «Ἅγιος Σέργιος» Παρισίων καὶ στὸ Εὐρωπαϊκὸ Διαπανεπιστημιακὸ Πρόγραμμα Διδακτορικῶν Σπουδῶν Erasmus-Gratianus (Παρίσι XI), καθὼς καὶ Ἵψηγητῆς τῆς Νομικῆς Σχολῆς Jean Monnet τοῦ Πανεπιστημίου Paris XI. Συνέγραψε καὶ δημοσίευσε 29 βιβλία καὶ 130 ἄρθρα στοὺς τομεῖς τῆς Θεολογίας, τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καὶ τῆς Συγκριτικῆς Θερησκειολογίας-Ἐθνολογίας. Κάποια ἀπὸ τὰ ἔργα του μεταφράστηκαν σὲ 16 καταγεγραμμένες γλώσσες.

Στέφανος Ζαφειρίου. Καθηγητῆς Μηχανικῆς Μάθησης καὶ Μηχανικῆς Ὅρασης στὸ Τμῆμα Πληροφορικῆς τοῦ Imperial College τοῦ Λονδίνου καὶ ἐρευνητῆς στὸ Συμβούλιο Ἐρευνας Μηχανικῆς καὶ Φυσικῶν Ἐπιστημῶν (EPSRC) τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου. Ἔχει δημοσιεύσει περισσότερες ἀπὸ 250 μελέτες στὰ πιδ ἔγκυρα περιοδικὰ τοῦ τομέα του. Τὸ ἔργο του ἔχει περισσότερες ἀπὸ 29.000 ἑτεροαναφορές, h-index 72 (πηγὴ: Google Scholar).

Ἔχει ἐπιβλέψει περισσότερους ἀπὸ 40 διδακτορικοὺς φοιτητές, οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται σήμερα σὲ κορυφαίους βιομηχανικοὺς φορεῖς (π.χ. Google, Meta, Apple, Amazon, κ.ἄ.) ἢ σὲ ἀκαδημαϊκὰ ἰδρύματα. Εἶναι συνιδρυτὴς πολλῶν ἐπιτυχημένων νεοφυῶν ἐπιχειρήσεων στοὺς τομεῖς τῆς μηχανικῆς ὄρασης, τῆς γλωσσικῆς ἀνάλυσης καὶ τῶν Brain-Computer Interfaces (BCI).

† Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἀγ. Βλασίου κ. Ἱερόθεος (Βλάχος). Σπούδασε στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Α.Π.Θ. Τὸ 1996 βραβεύθηκε ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν γιὰ τὸ βιβλίον του *Τὸ Πρόσωπο στὴν Ὀρθόδοξη Παράδοση*. Ἔχει συγγράψει 123 βιβλία μὲ θεολογικό, ἐκκλησιολογικό, κοινωνικό καὶ ἱστορικό περιεχόμενο, γιὰ τὰ ὁποῖα ἔχουν γίνῃ 118 μεταφράσεις σὲ 27 γλώσσες. Δίδαξε ὡς Καθηγητὴς στὴν Μπελεμέντειο Θεολογικὴ Σχολὴ «Ἅγιος Ἰωάννης Δαμασκηνός» τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας. Ἐξελέγη Τακτικὸς Καθηγητὴς στὸ Τμ. Διδακτορικῶν Σπουδῶν στὸ Antiochian House of Studies τῶν ΗΠΑ. Εἶναι Ἐπίτιμος Διδάκτορας τοῦ Τμ. Κοινωνικῆς Θεολογίας, τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ε.Κ.Π.Α. (2008) καὶ τοῦ Τμ. Ἱατρικῆς, τῆς Σχολῆς Ἐπιστημῶν Ὑγείας τοῦ Παν. Ἰωαννίνων (2016).

Βασίλης Καραποστόλης. Ὁμότιμος Καθηγητὴς Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπικοινωνίας τοῦ Ε.Κ.Π.Α. Εἶναι μέλος τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης. Ἔχουν δημοσιευτεῖ πολλὲς μελέτες, δοκίμια καὶ λογοτεχνικά του ἔργα. Τελευταῖο βιβλίον του: *Ὁ παλμὸς τοῦ κόσμου – ἀγῶνες τῆς ἀγάπης στὸν καιρὸ μας*.

† Σεβ. Μητροπολίτης Κρήνης κ. Κύριλλος (Κατερέλος). Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ε.Κ.Π.Α. Σπούδασε Νομικὴ, Φιλοσοφία καὶ Θεολογία στὸ Ε.Κ.Π.Α. Διδάκτωρ Θεολογίας τοῦ Παν. τοῦ Φράιμπουργκ (Γερμανία) καὶ κάτοχος δευτέρου διδακτορικοῦ τίτλου ἀπὸ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Α.Π.Θ. Τακτικὸς Καθηγητὴς μὲ ἔδρα στὸ Ε.Κ.Π.Α. Ἀπὸ τὸ 2017, εἶναι Ἐπίτιμος Πρόεδρος τῆς Ἐταιρίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν. Ὡς ἀκαδημαϊκὸς μὲ διεθνή παρουσία ἔχει συγγράψει πολλὰ βιβλία καὶ ἄρθρα σχετικά μὲ τὰ ἐρευνητικὰ του ἐνδιαφέροντα. Ἀντιπροσωπευτικὲς του μονογραφίες, μεταξύ ἄλλων, εἶναι: *Ἡ Θεολογία τῆς ἀπελευθέρωσης: Εἰσαγωγὴ στὴ νεώτερη λατινοαμερικανικὴ Θεολογία* (2015), *Χριστιανισμὸς καὶ Θρησκείες: Εἰσαγωγὴ στὴ Θεολογία τῶν Θρησκειῶν* (2021), *Ἡ Σύνοδος τοῦ Λατερανοῦ (649): Συμβολὴ στὴν Ἱστορία καὶ Θεολογία τοῦ Μονοενεργητισμοῦ-Μονοθελητισμοῦ* (2021).

Μιλτιάδης Κωνσταντίνου. Ὁμότιμος Καθηγητὴς στὸ Τμ. Θεολογίας τοῦ Α.Π.Θ., ὅπου διετέλεσε Καθηγητὴς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (1984-2019) καὶ γιὰ δυὸ θητείες Πρόεδρος (2000-2002, 2004-2006) ἐνῶ ὑπῆρξε καὶ Κοσμητορας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς (2014-2018). Ἰδρυτικὸ μέλος καὶ μέλος τοῦ

Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας καὶ ὑπεύθυνος τοῦ προγράμματος γιὰ τὴ μετάφραση τῆς Βίβλου στὰ νέα ἑλληνικὰ καθῶς καὶ μέλος Διοικητικῶν Ὀργάνων καὶ Ἐπιτροπῶν τῶν Ἠνωμένων Βιβλικῶν Ἑταιριῶν (United Bible Societies). Ἐπίσης ἔχει διατελέσει ἐπισκέπτης καθηγητῆς ἐπὶ σειρὰ ἐτῶν στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Balamand τοῦ Λιβάνου (2002-06).

π. Νικόλαος Λουδοβίκος. Καθηγητῆς Θρησκευολογίας ὡς φιλοσοφικῆς ἐρμηνείας τῆς Θρησκείας στὸ Παν. Ἰωαννίνων (ἐξελέγη τὸν Ἰούλιο 2023). Σπούδασε Ψυχολογία, Παιδαγωγικὴ, Θεολογία καὶ Φιλοσοφία στὴν Ἀθήνα, τὴ Θεσσαλονίκη, τὸ Παρίσι καὶ τὸ Cambridge. Διετέλεσε Καθηγητῆς στὴν Ἀνώτατη Ἐκκλησιαστικὴ Ἀκαδημία Θεσσαλονίκης καὶ Ἀθηνῶν, ἐνῶ εἶναι Ἐπισκέπτης Καθηγητῆς στὸ Παν. τοῦ Balamand καὶ στὸ Ὀρθόδοξο Ἰνστιτούτο τοῦ Cambridge. Ἔχει δώσει διαλέξεις καὶ σεμινάρια σὲ περισσότερα ἀπὸ 25 Πανεπιστήμια ἀνὰ τὸν κόσμον. Διευθύνει τὸ ἀγγλόφωνο διεθνὲς ἀκαδημαϊκὸ περιοδικὸ *Analogia: the Pemptousia Journal for Theological Studies*. Ἔχουν ἐκδοθεῖ 18 βιβλία του καὶ πολυάριθμα ἄρθρα, μεταφρασμένα σὲ δέκα γλῶσσες. Τελευταῖα του βιβλία στὰ ἑλληνικά: *Ἡ Ἀνοικτὴ Ἱστορία καὶ οἱ Ἐχθροὶ τῆς: ἡ Ἄνοδος τοῦ Βελούδινου Ὀλοκληρωτισμοῦ* (2020), *Ἄφανῆς Ἀρμονία: Μεταφυσικὴ Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας* (2021). Στὰ ἀγγλικά: *Analogical Identities: The Creation of the Christian Self. Vol. I. Beyond Spirituality and Mysticism in the Patristic Era* (2019); *Vol. II. Intermeaningfulness: Self-catholicization, Meta-narcissism, and Christian Theology* (ὑπὸ ἔκδοσιν).

Βασίλειος Ν. Μακρίδης. Καθηγητῆς Θρησκευτικῶν Σπουδῶν (μὲ εἰδίκευση στὸν Ὀρθόδοξο Χριστιανισμό) στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Παν. τῆς Erfurt (Γερμανία). Μεταξὺ τῶν πρὸ πρόσφατων δημοσιεύσεών του περιλαμβάνονται: τὸ εἰδικὸ ἀφιέρωμα "Christianisme orthodoxe et économie dans le sud-est européen contemporain", *Archives de sciences sociales des religions* (Paris), Année 64, no. 185 (janvier-mars 2019) (ἐπιμ. μαζί μὲ τὴν Katerina Seraïdari), *Orthodox Christianity and Modern Science: Tensions, Ambiguities, Potential* (Science and Orthodox Christianity, 1) (2019, ἐπιμ. μαζί μὲ τὴν Gayle E. Woloschak).

Δημήτριος Ν. Μόσχος. Καθηγητῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας στὸ Τμ. Θεολογίας τοῦ ΕΚΠΑ καὶ ἀπὸ τὸ 2018 Διευθυντῆς τοῦ Ἐργαστηρίου Μελέτης Ἀρχαίου Ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ τοῦ ἰδίου Τμήματος. Σπούδασε Θεολογία στὸ Ε.Κ.Π.Α. (1982-1986), Εὐαγγελικὴ Θεολογία στὸ Παν. Erlangen (1988-1989) καὶ Βυζαντινολογία, Ὀρθόδοξη Θεολογία καὶ Φιλοσοφία στὸ Παν. τοῦ Μονάχου (1989-1992). Ἀναγορεύθηκε Magister Artium Βυζαντινολογίας τοῦ Παν. τοῦ Μονάχου (1993), Διδάκτορας Θεολογίας τοῦ Ε.Κ.Π.Α.

στην Ἐκκλησιαστική Ἱστορία (1995) καὶ Ὑφηγητὴς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν. Rostock (2007), στὴν ὁποία διδάσκει καὶ ὡς ἔκτακτος ἐπισκέπτης καθηγητὴς (Privat-dozent). Εἶναι μέλος τοῦ Πανελληνίου Θεολογικοῦ Συλλόγου «Καιρός», τοῦ ΔΣ τῆς Ἀκαδημίας Θεολογικῶν Σπουδῶν Βόλου καὶ τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ περ. *Σύναξη*.

Δημήτριος Μπεκριδάκης. Πτυχιούχος Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ε.Κ.Π.Α. καὶ κάτοχος Μεταπτυχιακοῦ Διπλώματος Εἰδίκευσης στὴ Θρησκευολογία ἀπὸ τὴν ἴδια Σχολή. Τὰ ἐπιστημονικά του ἐνδιαφέροντα ἐκτείνονται σ' ἓνα εὐρὸ φάσμα τῆς θεολογικῆς καὶ θρησκευολογικῆς ἔρευνας. Ἰδιαίτερα ἔχει ἀσχοληθεῖ μὲ τὴ θρησκευολογικὴ διερεύνηση τῶν πολυπτυχων φαινομένων τῆς Ἐκκοσμίκευσης, τῆς Νέας Πνευματικότητας, καὶ τοῦ σύγχρονου Τεχνικοῦ Πολιτισμοῦ. Ἡ θεολογικὴ του παρέμβαση συνδέεται μὲ τὴν ἀνάδειξη τῆς κριτικῆς, προφητικῆς καὶ ἐσχατολογικῆς συνείδησης τῆς Ἐκκλησίας. Ἔχει συγγράψει ἓνα βιβλίο καὶ πλῆθος ἐπιστημονικῶν ἀρθρῶν σὲ περιοδικὰ μὲ κριτὲς καὶ συλλογικοὺς τόμους, καθὼς καὶ λήμματα σὲ ἐγκυκλοπαιδικὰ λεξικά.

Κωνσταντῖνος Πέτσιος. Καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας στὸ Τμ. Φιλοσοφίας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Παν. Ἰωαννίνων καὶ Διευθυντὴς τοῦ Ἐργαστηρίου Ἐρευνῶν Νεοελληνικῆς Φιλοσοφίας, Ἐπιστημονικὸς ὑπεύθυνος τοῦ περιοδικοῦ τοῦ ὡς ἄνω Ἐργαστηρίου Ἐρευνῶν, *Κάτοπτρον Νεοελληνικῆς Φιλοσοφίας*, στὸ ὁποῖο δημοσιεύονται μελέτες, μετὰ ἀπὸ «τυφλὴ κρίση» ("blind review"), ποὺ ἀφοροῦν τὴ χειρόγραφη φιλοσοφικὴ παράδοση τῆς Νεοελληνικῆς Φιλοσοφίας. Ὑπῆρξε Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφικῆς Ἐταιρίας (2017-2019) καὶ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐταιρίας Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν ἐπὶ σειρὰ ἐτῶν. Παράλληλα μὲ τὴ μελέτη καὶ τὴ διδασκαλία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Φιλοσοφίας σὲ προπτυχιακὸ καὶ μεταπτυχιακὸ ἐπίπεδο ἔχει προσανατολίσει τὸ ἐπιστημονικὸ του ἐνδιαφέρον στὴν ἔρευνα τῆς χειρόγραφης νεοελληνικῆς φιλοσοφικῆς παράδοσης.

Καλλιόπη (Πέπη) Ρηγοπούλου. Ὁμότιμη καθηγήτρια τοῦ Ε.Κ.Π.Α. Γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα ἀπὸ Μικρασιατὲς γονεῖς. Σπούδασε Χημεία στὸ Ε.Κ.Π.Α., Ἱστορία Τέχνης καὶ Ἀρχαιολογία στὴ Σορβόννη (ὅπου ὑποστήριξε καὶ τὴ διατριβή της μὲ θέμα «Ἡ σκηνὴ στὸν Paul Klee»), Συντήρηση Ἔργων Τέχνης (MST) ἐπίσης στὴ Σορβόννη, καὶ Ἱστορία καὶ Θεωρία τῆς Τέχνης μὲ τὸν Huber Damisch στὴν École des Hautes Etudes en Sciences Sociales. Δίδαξε στὸ Πολυτεχνεῖο Κρήτης, στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, στὸ Τμῆμα ΕΜΜΕ τοῦ Ε.Κ.Π.Α., τοῦ ὁποῖου εἶναι σήμερα Ὁμότιμη Καθηγήτρια Αἰσθητικῆς Ἐπικοινωνίας καὶ Τεχνολογίας. Ἐνδεικτικὰ ἀντικείμενα διδασκαλίας: Ἱστορία τῆς Τέχνης καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ, Εἰσαγωγὴ στὶς Πολιτισμικὲς Σπουδές, Τέχνη καὶ Τεχνολογία, Ἡ πόλη /Αἰσθητικὴ καὶ Ἐπικοινωνία, Πρω-

τοπορίες τῆς Τέχνης καὶ Οὐτοπία, Ἀνάλυση Λόγου καὶ Εἰκόνας, Μῦθος καὶ Ψυχανάλυση, Ἱστορικό τραῦμα καὶ Πολιτικὲς τῆς Μνήμης κ.λ.π.

Θεοφάνης Τάσης. Διδάσκει Σύγχρονη Πρακτικὴ Φιλοσοφία στὸ Alpen-Adria Universität (Αὐστρία) καὶ εἶναι Ἐπισκέπτης Καθηγητῆς στὸ Universität St. Gallen (Ἑλβετία). Διετέλεσε Stanley J. Seeger Fellow στὸ Παν. τοῦ Princeton, Marie Curie Fellow στὸ Université Saint-Louis στὶς Βρυξέλλες, καὶ Erasmus Fellow στὸ Freie Universität Berlin. Ἡ ἔρευνά του ἀφορᾷ τὴ σχέση πολιτικῆς, ἠθικῆς καὶ ἀνθρώπινης ἀναβάθμισης μὲ ἐπίκεντρο τὶς ἔννοιες εἰκόνας, θνητότητα καὶ τέχνη τοῦ βίου. Τὰ ἔργα του *Πολιτικὲς τοῦ Βίου: Ἡ Εἰρωνεία* (2012) καὶ *Καστοριάδης: Μία Φιλοσοφία τῆς Αὐτονομίας* (2007) ἔχουν βραβευθεῖ μὲ τὸ Καυταντζόγλειο βραβεῖο τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐνῶ τὸ *Ψηφιακὸς Ἀνθρωπισμὸς: Εἰκονιστικὸ Ὑποκείμενο καὶ Τεχνητὴ Νοημοσύνη* (2019) ἦταν ὑποψήφιο γιὰ τὸ Κρατικὸ Βραβεῖο Δοκιμίου 2020.

Χρήστος Τερέζης. Πρ. Καθηγητῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καὶ Βυζαντινῆς Φιλοσοφίας στὸ Τμ. Φιλοσοφίας τοῦ Παν. Πατρῶν, πρ. Διευθυντῆς τοῦ Μεταπτυχιακοῦ Προγράμματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀνοικτοῦ Πανεπιστημίου «Ὁρθόδοξη Χριστιανικὴ Θεολογία καὶ Θρησκευτικὸς Πλουραλισμὸς» (πρ. «Σπουδὲς στὴν Ὁρθόδοξη Θεολογία») καὶ πρ. Κοσμητῶρ τῆς Σχολῆς Ἀνθρωπιστικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Παν. Πατρῶν γιὰ δύο θητεῖες κατόπιν ἐκλογῆς. Ἔχει βραβευθεῖ ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν (δύο φορές), ἔχει τιμηθεῖ μὲ τὸ βραβεῖο Ἐμμ. Ἀνδρεάδη τοῦ ἐκ Προιήνης τῆς Ἰωνίας καὶ ἔχει διατελέσει συνεργάτης τῆς UNESCO (δύο φορές). Ἔχει δημοσιεύσει τόσο στὴν Ἑλλάδα ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικὸ πλῆθος μονογραφικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἄρθρων, μὲ θέματα ἀντλούμενα ἀπὸ τὴν Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία καὶ ἀπὸ τὴ Βυζαντινὴ Φιλοσοφία καὶ Θεολογία.

Χαράλαμπος Τσέκερης. Διδάκτωρ, Κύριος Ἐρευνητῆς στὸ Ἰνστιτοῦτο Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν, μὲ γνωστὸ ἀντικείμενο «Κοινωνιολογία τοῦ Διαδικτύου», Ἐπισκέπτης Καθηγητῆς στὸ Ε.Κ.Π.Α., Τακτικὸ Μέλος τῆς Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὰ Δικαιώματα τοῦ Ἀνθρώπου, καὶ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς Βιοηθικῆς καὶ Τεχνοηθικῆς. Συντονίζει τὸ ἐρευνητικὸ πρόγραμμα World Internet Project Greece, ποῦ ἐστιάζει στὴ χρῆση τοῦ διαδικτύου στὴν Ἑλλάδα, καὶ κατέχει τιμητικὰ τὴ θέση τοῦ ἔκτακτου Καθηγητῆ στὴ Σχολὴ Δημόσιας Ἡγεσίας τοῦ Παν. τοῦ Stellenbosch, ἐνῶ διατελεῖ Ἐρευνητικὸς Ἐταῖρος στὸ Anti-Corruption Education and Research Centre τοῦ ἰδίου Πανεπιστημίου. Ἔχει διευθύνει πολλὰ ἐρευνητικὰ προγράμματα καὶ ἔχει διδάξει σὲ πολλὰ προγράμματα σπουδῶν καὶ πανεπιστημιακὲς σχολὲς στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικὸ.

Σταυρούλα Τσινόρεμα. Καθηγήτρια Φιλοσοφίας καὶ Βιοηθικῆς στὸ Τμῆμα Φιλοσοφικῶν καὶ Κοινωνικῶν Σπουδῶν, Διευθύντρια Σπουδῶν τοῦ Διοργα-

νικοῦ Μεταπτυχιακοῦ Προγράμματος «Βιοηθική», Διευθύντρια τοῦ Ἔργαστηρίου Βιοηθικῆς καὶ ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 2021 Κοσμήτορας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Κρήτης. Πτυχιούχος Φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἔλαβε διδακτορικό δίπλωμα στὴν Ἠθικὴ Φιλοσοφία ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Exeter. Εἶναι μέλος τῆς Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς Βιοηθικῆς καὶ Τεχνολογικῆς Δεοντολογίας (2021-2025). Τὸ ἐρευνητικὸ καὶ συγγραφικὸ της ἔργο ἐπικεντρώνεται στὴν ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ φιλοσοφία, τὴ βιοηθικὴ, τὴν ἐπιστημολογία, τὴ φιλοσοφία τῆς γλώσσας καὶ τοῦ νοῦ.

Στυλιανὸς Τσομπανίδης. Καθηγητὴς τοῦ Τμ. Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. μὲ ἀντικείμενο «Οἰκουμενικὴ Κίνησις: Ἱστορία – Θεολογικοὶ Διάλογοι». Σπούδασε Θεολογία στὰ Πανεπιστήμια Θεσσαλονίκης καὶ Χαϊδελβέργης (Γερμανία). Τὸ 1996 ἀναγορεύθηκε Διδάκτωρ τοῦ Τμ. Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. μὲ θέμα διατριβῆς «Λειτουργία μετὰ τὴ Λειτουργία. Ἡ συμβολὴ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας στὴν κοινὴ χριστιανικὴ μαρτυρία γιὰ δικαιοσύνη, εἰρήνη καὶ ἀκεραιότητα τῆς δημιουργίας». Συμμετεῖχε ὡς μέλος τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὶς Γενικὲς Συνελεύσεις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν στὸ Μπουσὰν (Νότια Κορέα, 2013) καὶ στὴν Καρλσρούη (Γερμανία, 2022).

Τέλης Τύμπας. Καθηγητὴς Ἱστορίας τῆς Τεχνολογίας στοὺς Νεώτερους Χρόνους στὸ Τμ. Ἱστορίας καὶ Φιλοσοφίας τῆς Ἐπιστήμης τῆς Σχολῆς Θετικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Ε.Κ.Π.Α. Ἔχει συνδυάσει σπουδὲς σὲ Χημικὴ Μηχανικὴ (Msc, Α.Π.Θ., 1989), Τεχνολογικὴ καὶ Ἐπιστημονικὴ Πολιτικὴ (MSc, Georgia Tech, 1995) καὶ Ἱστορία καὶ Κοινωνιολογία τῆς Τεχνολογίας (PhD, Georgia Tech, 2001). Διευθυντὴς τοῦ ἀγγλόφωνου Διατμηματικοῦ Προγράμματος Σπουδῶν "Science, Technology, Society – Science and Technology Studies" τοῦ Ε.Κ.Π.Α. καὶ Ἀντιπρόεδρος Ἐρευνας τῆς European Inter-University Association on Society, Science and Technology (ESST), ἔχει, μετὰξὺ ἄλλων, θητεύσει ὡς Chair τῆς Management Committee τοῦ "Tensions of Europe: Research Network on History, Technology and Europe" καὶ ὡς Πρόεδρος τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου Τεχνηρίωσης. Συνεργαζόμενο μέλος ΔΕΠ τοῦ Ἰνστιτούτου Μεσογειακῶν Σπουδῶν τοῦ Ἰδρύματος Τεχνολογίας καὶ Ἐρευνας καὶ τοῦ European University Viadrina, ἦταν ἐπισκέπτης ἐρευνητὴς στὸ MIT Program in Science, Technology and Society καὶ στὸ Center of Research Excellence "Swedish Institute for Disability Research".

Παναγιώτης Χριστιᾶς. Ἀναπληρωτὴς καθηγητὴς Πολιτικῆς καὶ Κοινωνικῆς Φιλοσοφίας στὴ Σχολὴ Ἀνθρωπιστικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Παν. Κύπρου. Ἀποφοίτησε ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Μετσόβιο Πολυτεχνεῖο (Ε.Μ.Π.) μὲ δίπλωμα

Μηχανολόγου Μηχανικοῦ (MSc). Στὴ συνέχεια σπούδασε Φιλοσοφία, Πολιτικές καὶ Κοινωνικές Ἐπιστῆμες στὴ Σορβόννη καὶ τὴν EHESS, στὸ Παρίσι, ὅπου ἀπέκτησε διδακτορικό δίπλωμα στὴν Κοινωνιολογία (Université Paris Descartes) καὶ διδακτορικό δίπλωμα στὴ Φιλοσοφία (Université de Paris 1 – Panthéon-Sorbonne). Εἶναι συγγραφέας τριῶν τόμων τῆς σειρᾶς "Les chemins d'Ulysse", ἀφιερωμένους στὴ σκέψη σημαντικῶν συγγραφέων καὶ στοχαστῶν τῆς εὐρωπαϊκῆς λογοτεχνίας (2004-2018) καὶ ἑνὸς τόμου γιὰ τὶς πλατωνικές ἐπιρροές τῆς πολιτικῆς σκέψης τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (*Platon et Paul au bord de l'abîme. Pour une politique katéchontique*, 2014). Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐτοιμάζει ἕνα βιβλίο γιὰ τὶς ἀριστοτελικές ἐπιρροές τοῦ Edmund Burke (προσωρινὸς τίτλος: *Edmund Burke or the Mirror of Reason*).

Χρήστος Χριστοδούλου. Ἐπίκουρος Καθηγητῆς στὴ Σχολὴ Ἡλεκτρολόγων Μηχανικῶν καὶ Μηχανικῶν Ὑπολογιστῶν (ΣΗΜΜΥ) τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου (Ε.Μ.Π.). Ἔλαβε τὸ Δίπλωμα τοῦ ΗΜΜΥ ἀπὸ τὸ Ε.Μ.Π. τὸ 2006, ἐνῶ τὸ 2010 ὀλοκλήρωσε στὸ ἴδιο Ἴδρυμα τὴ διδακτορική του διατριβή. Τὴ διετία 2013-2015 ἐκπόνησε Μεταδιδακτορική Ἔρευνα, στὸ πλαίσιο Ὑποτροφίας τοῦ ΙΚΥ, στὸ Τμῆμα ΗΜΜΥ τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς τοῦ Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης. Ἔχει συμμετάσχει σὲ πλῆθος ἐθνικῶν καὶ εὐρωπαϊκῶν (FP7, H2020) ἐρευνητικῶν προγραμμάτων σχετικῶν μὲ τὶς ἠλεκτρικὲς δοκιμὲς καὶ δοκιμὲς ἠλεκτρομαγνητικῆς συμβατότητας, τὰ συστήματα ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας, τὰ ἔξυπνα δίκτυα καὶ τὴν ἐξοικονόμηση ἐνέργειας σὲ συστήματα ἰσχύος. Ἔχει δημοσιεύσει πάνω ἀπὸ 60 ἐργασίες σὲ διεθνή ἐπιστημονικά περιοδικὰ καὶ συνέδρια, ἐνῶ εἶναι ἐπίσης κριτῆς καὶ μέλος τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς σὲ ὀρισμένα ἐξ αὐτῶν.

Alain Lefèvre. Πιανίστας και συνθέτης. Έχει χαρακτηριστεί ως «ήρωας» (*Los Angeles Times*) και «πιανίστας που σπάει τὰ καλούπια» (*International Piano*). Έχει έμφανιστεί σέ περισσότερες από 40 χώρες σέ σημαντικούς καλλιτεχνικούς χώρους (Carnegie Hall, Kennedy Center, Royal Albert Hall, Théâtre des Champs-Élysées, Teatro Colon, Μέγαρο Μουσικής Άθηνών, Θέατρο Ήρώδου Άττικού κ.ά.). Έχει συνεργαστεί με διάσημες όρχήστρες και μαέστρους (J. Conlon, Ch. Dutoit, Chr. Eschenbach, Long Yu κ.ά.). Η δισκογραφία του καλύπτει ένα τεράστιο ρεπερτόριο, από τὸ Κοντσέρτο για πιάνο τοῦ John Corigliano, τὸ ὁποῖο ἐπαινέθηκε ὡς «έκδοση ἀναφορᾶς» (*BBC Music Magazine*), μέχρι τὸ Κοντσέρτο για πιάνο ἄρ. 4 τοῦ Rachmaninov με τὸν Kent Nagano καὶ τὸ OSM, «μια ἐξαιρετική ἠχογράφηση» (*Gramophone*). Από τὸ 2018 ἠχογραφεῖ ἀποκλειστικά για τὴ Warner Classics. Τὸ ἔργα τοῦ *My Paris Years* καὶ *Concerto de Québec* με τὴν πιανίστα Hélène Mercier ἔλαβαν τὸ βραβεῖο Trophée Radio Classique (Γαλλία). Ὁ δίσκος *Opus 7* με τὰ τελευταῖα πρωτότυπα ἔργα του κυκλοφόρησε τὸ 2021. Τὸν Μάρτιο τοῦ 2023 κυκλοφόρησε ἓνα ἄλμπουμ ἀφιερωμένο ἐξ ὀλοκλήρου στὸ γαλλικὸ ρεπερτόριο.

Awn Maarouf. Ἑρμηνευτὴς τῆς ὄπερας. Ἀποφοίτησε ἀπὸ τὸ Ἄνωτατο Ἰνστιτοῦτο Μουσικῆς τῆς Δαμασκοῦ τὸ 2018. Κατὰ τὴν περίοδο τῶν σπουδῶν του, μετεῖχε σὲ ἄρκετὰ μουσικὰ ἐργαστήρια με τὴ Βελγίδα σοπράνο Sumaya Hallaq. Στὴν ὄπερα Ὁ Ἰμπρεσάριος τοῦ Μότσαρτ, ποὺ παρουσιάστηκε στὴν Ὦπερα Δαμασκοῦ, ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴ Συμφωνικὴ Ὀρχήστρα τῆς Συρίας, ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ μαέστρου Missak Baghboudrian, ἐμφανίστηκε στὸν πρωταγωνιστικὸ ρόλο τοῦ Ἰμπρεσάριου. Έχει δώσει συναυλίες, ἐρμηνεύοντας ἐπιλεγμένα ἀποσπάσματα ἀπὸ διάφορες ὄπερες. Τὸ 2015 συμμετεῖχε στὸ Φεστιβάλ Κλασικῆς Μουσικῆς στὸ Ἀλγέρι, καθὼς καὶ στὸ Φεστιβάλ τῆς Κωνσταντίνης (Ἀλγερία), στὸ πλαίσιο τῶ ἐκδηλώσεων για τὴν ἀνακήρυξη τῆς πόλης σὲ πρωτεύουσα τοῦ ἀραβικοῦ πολιτισμοῦ για τὸ ἔτος ἐκεῖνο. Μετὰ ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῆς Κίνας, ἐκπροσώπησε τὴ Συρία στὸ Φεστιβάλ Ἀσιατικῶν Πολιτισμῶν, ποὺ ἔγινε στὸ Πεκίνο, τὸ 2019, ὅπου συναντήθηκε με τὸν διάσημο Ἴταλὸ τενόρο Andrea Bocelli.

Δρ Εὐστάθιος Ἀρβανίτης. Γεννήθηκε στὴν Ἄμφισσα. Σπούδασε μουσικὴ στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικὸ (Ἑλληνικὸ Ὦδεῖο Ἀθηνῶν, Musikhochschule Γερμανίας, Μαδρίτη Ἰσπανίας, Τμ. Μουσικῶν Σπουδῶν Α.Π.Θ., Southwest University). Έχει δώσει συναυλίες καὶ ρεσιτάλ ὡς κιθαρίστας καὶ ἔχει διευθύνει ὀρχήστρες, φιλαρμονικὲς καὶ χορωδίες στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικὸ. Τὸ συνθετικὸ του ἔργο περιέχει κλασικὰ ἔργα (ὀργανικά, Φωνή), θεατρικὴ μουσικὴ, διασκευές, ἐναρμονίσεις, ἐνορχηστρώσεις καὶ ἐνοργα-

νώσεις. Ἀρθρογραφεῖ σὲ διάφορα ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ καὶ ἔχει ἐκδώσει τὶς μελέτες *Ἡ κοινωνικὴ καὶ ἱστορικὴ φύση τῆς μουσικῆς συνείδησης* καὶ *Ἡ μουσικὴ στὰ Ἐλευσίεια Μυστήρια*. Πρόεδρος τῆς Πανελληνίας Ἑνώσεως Διευθυντῶν Χορωδιῶν, Ἀναπληρωτῆς Καθηγητῆς τοῦ Southwest University καὶ University of Texas, καὶ Διευθυντῆς τοῦ Δημοσικοῦ Ὀδείου Δήμου Δελφῶν καὶ τοῦ Ὀδείου Ἱ.Μ. Περιστερίου.

Διεθνῆς Πρέσβης Εἰρήνης, WLFPH, Ἐπίτιμος Διδάκτωρ τῆς Διεθνοῦς Ἀκαδημίας Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων IHRO, Ἐπίτιμος Καθηγητῆς Πανεπιστημίου τῶν Η.Π.Α. καὶ ἀπὸ τὸ 2023 Ἐπίτιμο Μέλος στὴ Συμβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Δ.Σ. γιὰ τὰ ἐπιτεύγματα καὶ τὴ συνεισφορὰ στὴν Παγκόσμια Εἰρήνη καὶ Ἀνθρωπότητα.

Εὐάγγελος Γιαμούρης. Γεννήθηκε στὴν πόλη τῆς Ἄρτας, ὅπου καὶ ἄρχισε νὰ διδάσκεται τὴν τρομπέτα σὲ ἡλικία ἑπτὰ ἐτῶν. Στὴ συνέχεια, στὸ Ὀδεῖο Ἀθηνῶν, ἐκτὸς ἀπὸ τρομπέτα, σπούδασε ἐπίσης λυρικὸ τραγούδι καὶ θεωρητικά, ὅπου καὶ ἀρίστευσε. Ἐγκαταστάθηκε στὴ Νέα Ὑόρκη, γιὰ νὰ συνεχίσει τὶς σπουδές του στὴ μουσικὴ καὶ εἰδικότερα στὸ τραγούδι καὶ τὴ σύνθεση στὸ NYU. Μέσα ἀπὸ μεγάλη ποικιλία μουσικῶν γνώσεων καὶ ἐμπειριῶν ἐξέλιξε τὸ προσωπικὸ του μουσικὸ ὄφος.

Ἔχει συμμετάσχει σὲ ὄπερες (*Nabuco*, Winspear Opera House 2008· *Romeo and Juliet*, Winspear Opera House· *Phantom of the Opera*, Broadway 2007), σὲ συναυλία μὲ τίτλο «Ἡ Μουσικὴ τοῦ Κόσμου» στὸ Carnegie Hall, καὶ ἔχει ἐμφανιστεῖ σὲ ἰδιαίτερες παραστάσεις στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Μαϊάμι μὲ θέμα, «Μουσικὴ, ἢ Παγκόσμια Γλῶσσα» (2017), καὶ στὸ Chicago Cultural Center, σὲ συναυλία blues μουσικῆς καὶ τῆς πεντατονικῆς τῆς Ἡπείρου.

Τὸ 2018 ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀπὸ τοὺς τέσσερις ὑψίφωνους ποὺ ἐπελέγησαν ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμο, γιὰ νὰ ἐμφανισθοῦν στὸ Ὀλυμπιακὸ Στάδιο τοῦ Πεκίνου, στὴν ἐκδήλωση "Asian Culture Carnival", ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ποὺ διοργανώθηκαν στὴν Κίνα κ.ά.

Καλεῖται ὡς εἰδικὸς σὲ ἐπιτροπὲς στὴ Νέα Ὑόρκη γιὰ ἀνεύρεση εἰδικῶν θεμάτων σὲ παραγωγές στὸ Broadway. Ἔχει τραγουδήσει σὲ πολλὲς χώρες τοῦ κόσμου (Περὺ, Βραζιλία, Ἀργεντινὴ, κ.ά.) σὲ τοπικὲς συναυλίες, μὲ ἐρμηνευτὲς τῆς ἀντίστοιχης χώρας, γεγονόςς ποὺ συνέβαλε στὴ διεύρυνση τῶν μουσικῶν ὀριζόντων του. Συνεργάζεται στὴ Νέα Ὑόρκη μὲ τὸν διεθνοῦς φήμης μουσικὸ παραγωγὸ Antony Marseilles καὶ δημιουργεῖ ἰδιαίτερες διασκευὲς τραγουδιῶν, ἀνιχνεύοντας νέους δρόμους μουσικῆς ἔκφρασης.

Ἡ Θεολογία εἶναι ἐπιστημονικὸ περιοδικό, ποὺ ἐκδίδεται ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τῆ Θεολογία, ὅπως καὶ τὸ ἐπίσημο Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἐκκλησία, ἴδρυσε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος τὸ 1923, σὲ μία ἐξαιρετικὰ δύσκολη περίοδο. Καθὼς σημειώνεται στὸν πρόλογο τοῦ ἀ' τεύχους, ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος «μόλις ἀνερρήθη ἀπὸ τῆς πανεπιστημιακῆς ἑδρας ἐπὶ τὴν προεδρίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν τοῖς πρωτίστοις αὐτοῦ μελήμασιν ἐλογίσατο τὴν δημοσίευσιν οὐ μόνον τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἐπίσημου ὀργάνου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τῆς Θεολογίας ὡς ἐπιστημονικοῦ θεολογικοῦ περιοδικοῦ, ἵνα ...παράσχη καὶ τοῖς παρ' ἡμῖν θεολόγοις τὰς ἀφορμὰς καὶ μέσα πρὸς δημοσίευσιν τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτῶν πονημάτων καὶ μελετῶν».

Ὁ πρῶτος διευθυντὴς τῆς Θεολογίας ἦταν ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Γρηγόριος Παπαμιχαήλ (1923-1939/1956). Ἡ ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ διεκόπη τὸ 1939 μετὰ ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ ἱδρυτοῦ του, Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου (1938). Ἡ Θεολογία ἐπανεξεδόθη κατὰ τὴ δευτέρα αὐτὴ περίοδο τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1940 καὶ τὴ διεύθυνσίν της ἀνέλαβε ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσάνθου, μέλη τῆς ὁποίας ἦταν οἱ Καθηγητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, Γεώργιος Σωτηρίου καὶ Παναγιώτης Μπρατσιώτης. Ἡ κήρυξη τοῦ πολέμου καὶ ἡ Κατοχὴ διέκοψαν ἐκ νέου τὴν ἔκδοση τῆς Θεολογίας καὶ μάλιστα ἐπὶ σειρὰ ἐτῶν. Ἡ Θεολογία ἐπανεκδίδεται καὶ πάλι τὸ 1948, καλύπτοντας μὲ τὸν ΙΘ' τόμο τὴν περίοδο 1941-1948. Κατόπιν συνέχισε ἀπρόσκοπτα τὴν ἔκδοσίν της ὑπὸ τὴν διεύθυνση τετραμελοῦς ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἀποτελούμενη ἀπὸ τοὺς Καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γρηγόριο Παπαμιχαήλ μέχρι τὸν θάνατό του (1956) καὶ κατόπιν τοὺς Παναγιώτη Μπρατσιώτη, Βασίλειο Βέλλα καὶ Ἰωάννη Καρμίρη.

Κατὰ τὴν πρώτη περίοδο ἔκδοσίν της (1923-1939), ἡ Θεολογία στοιχειοθετήθηκε καὶ τυπώθηκε στὸ τυπογραφεῖο «Φοίνιξ» στὴν ὁδὸ Σταδίου. Ἀργότερα, ἀπὸ τὸ 1956 τὴν ἔκδοσίν της ἀνέλαβε τὸ Τυπογραφεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἀρχικὰ τὰ γραφεῖα τοῦ περιοδικοῦ στεγάσθησαν στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Ἀθηνῶν, στὴν ὁδὸ Ἀγίας Φιλοθέης, ὅπως καὶ τὰ γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Κατόπιν, ὅταν οἱ ὑπηρεσί-ες τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μεταφέρθηκαν στὸ Κολωνάκι στὸ παλαιὸ Θεολογικὸ Οἰκοτροφεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας στὸν χῶρο τῆς Μονῆς Πετράκη, ἡ Θεολογία καὶ τὰ ἄλλα περιοδικὰ μεταστεγάσθησαν καὶ αὐτὰ στὸν ἴδιον χῶρο. Ἀπὸ τὸ 2018 ἡ Θεολογία, μαζί μὲ τὰ ἄλλα περιοδικὰ τῆς Ἐκκλησίας, στεγάζεται στὸ κτήριο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς 30 στὸ Μοναστηράκι, ὅπου στεγάζεται καὶ ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ 1968 ἡ διεύθυνση τῆς Θεολογίας ἀνετέθη στὸν Καθηγητὴ καὶ Ἀκαδημαϊκὸ Κωνσταντῖνο Μπόνη, ὁ ὁποῖος διηύθυνε τὸ περιοδικὸ μέχρι τὸ 1982. Στὴ συνέχεια καὶ μέχρι τὸ 2009 τὴ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ ἀνέλαβε ὁ Καθηγητὴς Εὐάγγελος Θεοδώρου.

Ἡ συμβολὴ τῆς Θεολογίας στὴν καλλιέργεια τῆς ἐλληνικῆς ὀρθόδοξης θεολογίας στάθηκε μοναδικὴ καὶ ἐξελίχθηκε ὡς τὸ ἐγκυρότερο ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ τῆς ἐλληνοφώνης θεολογίας. Στὶς σελίδες της φιλοξένησε ἄρθρα καὶ μελέτες ὄχι μόνον ἀκαδημαϊκῶν ἀλλὰ καὶ νέων θεολόγων ἢ ἐπιστημόνων συναφῶν κλάδων καὶ ἐπιστημῶν. Ἡ δυνατότητα μάλιστα ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ ἀνὰ τρίμηνο κράτησε ὄχι μόνον ἀμείωτο τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀναγνωστῶν του ἀπὸ τεῦχος σὲ τεῦχος, ἀλλὰ καὶ τὰ δημοσιεύματά του στὴν πρώτη γραμμὴ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπικαιρότητας. Στὴ Θεολογία δημοσιεύονται πρωτότυπες καὶ ἀνέκδοτες ἐπιστημονικὲς πραγματεῖες, ἄρθρα, δοκίμια καὶ βιβλιοκρισίες, κείμενα δηλαδὴ καὶ μελέτες ποὺ ἀναφέρονται στοὺς διάφορους τομείς τῆς θεολογικῆς κυρίως ἐπιστήμης. Πέραν τῆς ἐλληνικῆς, δημοσιεύονται ἐπιστημονικὲς πραγματεῖες καὶ στὴν ἀγγλική, γαλλική, γερμανική, ἰταλική ἢ καὶ ἄλλη ξένη γλῶσσα.

Ἐνῶ κατὰ τὴν προπολεμικὴ τῆς περιόδου ἡ Θεολογία ἐξέδιδε τέσσερα τεύχη τῶν ἑκατὸ σελίδων τὸ καθένα, μεταπολεμικὰ τριπλασίασε τὴν ὕλη της καὶ κατὰ τὶς τελευταῖες δεκαετίες κάθε ἐτήσιος τόμος της ὑπερβαίνει τὶς χίλιες διακόσιες σελίδες. Ἡ δαπάνη ἐκδόσεως τῆς Θεολογίας, ὅπως καὶ τῶν ἄλλων ἐπίσημων περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καλύπτεται νομοθετικὰ ἀπὸ τὴν εἴσπραξη ἑνὸς μικροῦ ποσοστοῦ ἀπὸ τὴ μισθοδοσία τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου.

Ἡ Θεολογία ὡς ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ ἐκδίδεται μὲ τὴν μέριμνα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀνελλιπῶς ἀπὸ τὸ 1923, ἀγγίζοντας ἤδη ἕναν αἰῶνα παρουσίας του στὰ θεολογικὰ γράμματα. Τὸ περιοδικὸ Θεολογία ἀποτελεῖ ἤδη πολύτιμη παρακαταθήκη γιὰ τὴ θεολογικὴ ἔρευνα διεθνῶς ἀλλὰ καὶ ἱστορικὴ μαρτυρία γιὰ τὴν ἐλληνικὴ θεολογικὴ ἐπιστήμη. Οἱ προκλήσεις τῶν καιρῶν, ἀλλὰ κυρίως οἱ θεολογικὲς καὶ ποιμαντικὲς ἀνάγκες τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας ὀδήγησαν σὲ οὐσιαστικὲς καὶ τυποτεχνικὲς ἀλλαγές, ὥστε ὁ θεολογικὸς λόγος νὰ ἀκούγεται εὐρύτερα, νὰ προκαλεῖ ζυμώσεις καὶ γόνιμη συζήτηση, νὰ γίνεται φανερὴ ἢ ἐπικαιρότητα καὶ διαχρονικότητά του. Ἔτσι ἡ Θεολογία, δίχως νὰ ἀποβάλλει τὸν ἀκαδημαϊκὸ καὶ ἐπιστημονικὸ της χαρακτήρα, μπορεῖ νὰ εἶναι ἕνα πιὸ δυναμικὸ, αἰσθητικὰ ἐλκυστικὸ καὶ ἐνδιαφέρον γιὰ περισσότερους ἀναγνώστες περιοδικό. Τὶς ἀλλαγές αὐτὲς ἀποφάσισε ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.) κατὰ τὴ συνεδρίαση τῆς 18ης Δεκεμβρίου 2008, ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ὕστερα ἀπὸ εἰσήγηση τοῦ τότε Διευθυντῆ τοῦ τότε Κλάδου Ἐκδό-

σεων, ἀρχιμ. κ. Κυρίλλου Μισιακούλη, Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Εἰδικοῦ Συμβούλου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Ἀλεξάνδρου Κατσιάρα.

Μετὰ ἀπὸ τὴν ἀποχώρηση τὸ 2008 τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Διευθυντῆς Συντάξεως τοῦ περιοδικοῦ Θεολογία ὀρίσθηκε ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Διοικήσεως τῆς Ε.Μ.Υ.Ε.Ε. τὸ 2009 ὁ Σταῦρος Γιαγκάζογλου. Ἀπὸ τότε ἀπεφασίσθη ἡ Θεολογία νὰ κυκλοφορεῖται πλέον, ἀντὶ σὲ δύο, ξανὰ σὲ τέσσερα τριμηνιαῖα τεύχη ἀνὰ ἔτος. Ἀπὸ αὐτά, τὰ δύο εἶναι ποικίλης θεολογικῆς ὕλης καὶ τὰ ἄλλα δύο ἀναφέρονται σὲ συγκεκριμένα κάθε φορὰ θεολογικὰ ἀφιερώματα, ἐνδιαφέροντα καὶ προσβάσιμα καὶ ἀπὸ τὸν μέσο ἀναγνώστη. Ἐπιπροσθέτως, βάσει τῆς ἀποφάσεως τῆς Ε.Δ. τῆς Ε.Μ.Υ.Ε.Ε., ἡ Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ περιοδικοῦ ἔγινε ἀπὸ τριμελῆς ἑπταμελῆς, ἔχει διετῆ θητεία καὶ ἀπαρτίζεται κάθε φορὰ ἐκ περιτροπῆς ἀπὸ ἓναν Μητροπολίτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κάτοχο διδακτορικοῦ τίτλου, καὶ ἀπὸ καθηγητὲς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης ἀνὰ ἐπιστημονικὸ κλάδο. Ἐπίσης τὸ 2015 ὀλοκληρώθηκε ἡ ψηφιοποίηση ὅλων τῶν τευχῶν τῆς Θεολογίας ποὺ ἐκδόθηκαν ἀπὸ τὸ 1923 ἕως τὸ 2015.

Οἱ μόνιμες στήλες τῆς Θεολογίας ἀναδιαμορφώθηκαν ἢ προσετέθησαν νέες καὶ σὲ κάθε τεῦχος δημοσιεύονται ὡς ἑξῆς: στὴ στήλη «Ἰδιόμελα» ὀρισμένες ἀνεξάρτητες θεματικὰ μελέτες ἢ δοκίμια· στὴ στήλη «Θεολογικὰ Χρονικά» ἀναφορὲς σὲ σημαντικὰ γεγονότα ἀπὸ τὸν διορθόδοξο καὶ διαχριστιανικὸ κόσμο, ὅπως συνοδικὲς συνδιασκέψεις, συνέδρια, ἐπίσημοι διαχριστιανικοὶ διάλογοι κ.ἄ.· στὴ στήλη «Περιοδικὰ Ἀνάλεκτα» σύντομη ἐπισκόπηση ἑλληνικῶν καὶ ξένων θεολογικῶν περιοδικῶν· στὴ στήλη «Βιβλιοστάσιον» βιβλιοκριτικὰ δοκίμια καὶ παρουσιάσεις θεολογικῶν μονογραφιῶν, βιβλίων καὶ λοιπῶν ἐκδόσεων· τέλος, στὴ στήλη «Ἐπιστημονικὸν Ἀναλόγιον» ἐνημερωτικὸ βιβλιογραφικὸ δελτίο πρόσφατων θεολογικῶν ἐκδόσεων.

Ἀπὸ τὸ 2016, ποὺ ἀνέλαβε τὴ Διεύθυνση Συντάξεως ὁ Ἀλέξανδρος Κατσιάρας κατόπιν σχετικῆς ἀποφάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς Διοικήσεως τῆς Ε.Μ.Υ.Ε.Ε., διατηρήθηκε ἡ μέχρι τότε διάταξη τῆς ὕλης τοῦ περιοδικοῦ καὶ ἐφαρμόσθηκαν οἱ ἑξῆς ἀλλαγές, ὥστε νὰ ἐνισχυθεῖ ἔτι περαιτέρω ὁ διεθνῆς καὶ ἐπιστημονικὸς χαρακτήρας τῆς Θεολογίας: α. Ἐπικαιροποιήθηκε ὁ Κανονισμὸς τοῦ περιοδικοῦ· β. ἐτέθησαν ὀδηγίες ὑποβολῆς ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν βάσει τῶν διεθνῶν προτύπων καὶ προδιαγραφῶν· γ. ἐφαρμόσθηκε, σύμφωνα μὲ τὰ διεθνῶς ἰσχύοντα γιὰ τὰ ἐπιστημονικὰ περιοδικά, τὸ σύστημα τῆς ἀνωνύμου κρίσεως (peer review) τῶν ὑποβαλλομένων στὸ περιοδικὸ ἄρθρων μὲ κριτές· δ. τηρεῖται σειρὰ προτεραιότητος γιὰ τὴ δημοσίευση τῶν ἄρθρων βάσει τῆς ἡμερομηνίας ὑποβολῆς αὐτῶν στὸ περιοδικὸ ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς· ε. ἐτέθη ὡς ἐλάχιστη προϋπόθεση γιὰ δημοσίευση ἄρθρου ἢ κατοχὴ ἀπὸ κάθε συγγραφέα διδακτορικοῦ τίτλου σπουδῶν (ἐκτὸς εἰδικῶν ἐξαιρέσεων)· στ. χρῆση ἰδίου χρώματος ἐξωφύλλου γιὰ ὅλα

τὰ τεύχη τοῦ περιοδικοῦ ζ. ἐφαρμογὴ ἐνιαίας τυπολογίας σὲ ὅλα τὰ ἄρθρα βιβλιογραφικῶν ἀναφορῶν καὶ βιβλιογραφίας γιὰ λόγους ὁμοιομορφίας καὶ συνεκτικῆς ἐπιμέλειας· η. σὲ κάθε ἐλληνόγλωσσο ἄρθρο προσετέθη εὐσύννοπη ξενόγλωσση περίληψη (στὰ ἀγγλικά ἢ σὲ ἄλλη ξένη γλῶσσα) πρὸς χρῆση καὶ ἀρωγὴ τῶν μελετητῶν, ἐρευνητῶν, ἐπιστημόνων καὶ ἀναγνωστῶν τῆς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς κοινότητος. Ἀντιστοίχως σὲ κάθε ξενόγλωσσο ἄρθρο προσετέθη ἐλληνόγλωσση περίληψη· θ. στὴν ἱστοσελίδα τοῦ περιοδικοῦ Θεολογία τὸ 2019 δημιουργήθηκε καὶ προστέθηκε μηχανὴ ἀναζήτησης.

Τὸ ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ Θεολογία παρέχει ἐλεύθερη πρόσβαση στὸ σύνολο τῶν ἐκδεδομένων τευχῶν τοῦ ἀπὸ τὴν ἴδρυσή του (1923) ὡς σήμερα καὶ ἤδη ἀπὸ τὸ 2019 προσφέρει δυνατότητα γενικῆς ἀναζήτησης. Ὀλόκληρο τὸ corpus τῆς Θεολογίας βρίσκεται στὴ διάθεση τῶν ἐνδιαφερομένων ἀναγνωστῶν, μελετητῶν καὶ καθηγητῶν, ὥστε ἕκαστος ἐνδιαφερόμενος νὰ δύναται νὰ ἐντοπίζει ὅτιδήποτε ἔχει δημοσιευθεῖ στὸ περιοδικό (ἐπιστημονικά ἄρθρα, μελέτες, κριτικὲς ἐκδόσεις κειμένων, θεολογικά χρονικά, βιβλιογραφικά δελτία, βιβλιοκρισίες κ.ἄ.) καὶ νὰ τὸ χρησιμοποιεῖ στὴν ἔρευνά του.

Στὴν ἀναδιοργάνωση τοῦ περιοδικοῦ, ἡ μέριμνα γιὰ τὸ οὐσιαστικὸ περιεχόμενον τῆς προσφερόμενης ὕλης του εἶναι διαρκῆς καὶ ἀκαταπόνητη, γιὰ νὰ εἶναι ἡ Θεολογία σύγχρονον, ἐνδιαφέρον καὶ παρεμβατικὸ στὸν ἀκαδημαϊκόν, ἐπιστημονικὸ καὶ εὐρύτερα στὸν χῶρον τοῦ πνεύματος περιοδικόν. Ἡ Θεολογία θὰ μπορεῖ ἐν τέλει νὰ διευρύνει τὸ ἀναγνωστικὸν της κοινόν καὶ πέραν τῶν εἰδικῶν καὶ κυρίως νὰ διακονήσῃ καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ θεολογικά καὶ ποιμαντικά τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας στὸν σύγχρονον κόσμον.

Μὲ στόχον τὴν διεύρυνση τῆς διείσδυσης τοῦ περιοδικοῦ στὸν ἀγγλοφώνον χῶρον, ξεκίνησε (μὲ ἀπόφαση τῆς Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.) ἡ μετάφραση τῆς Θεολογίας στὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τὸ τεῦχος 92, 3 (2021), τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη ἀναρτηθεῖ στὴν ἱστοσελίδα τοῦ περιοδικοῦ σὲ ἠλεκτρονικὴ μορφή. Παράλληλα, μεταφράζονται στὴν ἀγγλικὴν τὰ τρία ἐπόμενα τεύχη, τὰ ὁποῖα θὰ ἀναρτηθοῦν σύντομα, καὶ προγραμματίζεται ἐφ' ἐξῆς νὰ ἀναρτᾶται μεταφρασμένο ἕκαστον τεῦχος μετὰ τὴν παρέλευση τριμήνου ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴν ἔκδοσιν.

Γραμματειακή υποστήριξη: Νικολέττα Μιχαλακάκου
Παναγιώτης Γλιάτας

Σχεδιασμός και σελιδοποίηση προγράμματος
και συνοδευτικού υλικού: Δρ Ζαμπία Άγριμάκη
Μετάφραση στην αγγλική γλώσσα: Δρ Νικόλαος Κουρεμένος
Έπιμέλεια και διόρθωση κειμένων: Δρ Έμμανουήλ Πλούσος
Δρ Ζαμπία Άγριμάκη

Υπεύθυνος Τύπου: Μάκης Άδαμόπουλος
Υπεύθυνος Ήχου: Βαγγέλης Τζαναβάρης

Υποστηρικτική ομάδα:

Άντώνης Γιαννακόπουλος, Αικατερίνη Γκουλή, Δρ Νικόλαος Δρα-
τσέλλας, Σμαραγδή Καραγιωργα, Στέφανος Καραχάλιος, Άντώνης
Μακατούνης, Λάζαρος Μεγαλογένης, Κωνσταντίνος Μιχαηλίδης,
Πολυχρόνης Μούτσης, Άδαμαντία Μπούρτζινου, Κωνσταντίνος Παπ-
πᾶς, Βασίλειος Σπυρόπουλος, Πόπη Σπυροπούλου, Νικόλαος Τόλιας,
Αικατερίνη Χουζούρη και οί ομάδες έθελοντῶν.

ΧΟΡΗΓΟΙ

Για την εύγενική τους χορηγία εύχαριστούμε θερμῶς:

τὸ Υπουργεῖο Πολιτισμοῦ καὶ Ἀθλητισμοῦ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργεῖο Πολιτισμοῦ καὶ Ἀθλητισμοῦ

τὴν Περιφέρεια Ἀττικῆς

τὸ Ξενοδοχεῖο Grande Bretagne

HOTEL
GRANDE BRETAGNE
ATHENS

τὴν Aegean Airlines

